Europos Komisija

# 2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai

# siekiant lyčių lygybės

*Teisingumas ir vartotojų reikalai*

Europe Direct – *tai paslauga, padėsianti Jums rasti atsakymus į klausimus apie Europos Sąjungą*
Informacija teikiama nemokamai telefonu (*):
**00 800 6 7 8 9 10 11**

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokestį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2016
2016 — pp. 48 — 20 × 20 cm

Brussels, 2015 12 03
SWD(2015) 278 *final*

| | | | |
|---|---|---|---|
| Print | ISBN 978-92-79-53416-4 | doi:10.2838/882217 | DS-04-15-858-LT-C |
| PDF | ISBN 978-92-79-53424-9 | doi:10.2838/246480 | DS-04-15-858-LT-N |

© Europos Sąjunga, 2016
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį.

*Printed in Belgium*
Spausdinta popieriuje, balintame nenaudojant elementinio chloro (ECF)

2016–2019 m.
strateginiai
įsipareigojimai

# siekiant lyčių lygybės

Mielas skaitytojau,

būdamas Europos Komisijos narys, atsakingas už teisingumą, vartotojų reikalus ir lyčių lygybę, džiaugiuosi galėdamas jums pristatyti „2016–2019 m. strateginius įsipareigojimus siekiant lyčių lygybės“.

Pastaraisiais metais Europos valstybės, sunkiai dirbdamos vietos, nacionaliniu ir Europos lygmenimis, nuosekliai darė pažangą, tačiau kol kas dar neišsprendėme visų su lyčių lygybe susijusių uždavinių. Turime dar daug nuveikti, kad būtų pasiekta lyčių lygybė, visų pirma dalyvavimo darbo rinkoje, ekonominės nepriklausomybės, darbo užmokesčio ir pensijos, vadovaujamų pareigų, kovos su smurtu dėl lyties ir išorės veiksmų srityse.

Kad Europos Sąjunga turėtų pagrindą, kuriuo remdamasi galėtų vykdyti tolesnius veiksmus, įvairiose Europos valstybėse teiravomės piliečių nuomonės apie lyčių lygybę – atlikome Eurobarometro apklausą, diskutavome forume, skirtame su lyčių lygybe ateityje susijusiems klausimams, ir rengėme viešąsias konsultacijas internetu. Be to, įvertinome 2010–2015 m. moterų ir vyrų lygybės strategijos privalumus ir trūkumus.

„2016–2019 m. strateginiais įsipareigojimais siekiant lyčių lygybės“ pradedamas naujas pastangų didinti moterų ir vyrų lygybę etapas, toliau tęsiant veiklą svarbiausiose prioritetinėse srityse. Šiame dokumente nustatyta daugiau nei trisdešimt pagrindinių veiksmų, kurie bus įgyvendinami penkiose prioritetinėse srityse, taip pat jų vykdymo laikotarpiai ir stebėsenos rodikliai. Be to, jame pabrėžiama būtinybė integruoti lyčių lygybės aspektą į visas ES politikos sritis ir finansines programas. Remdamasis šia strategija, stengsiuosi užtikrinti, kad visoje ES lyčių lygybė būtų didinama konkrečiais veiksmais ir veiksmingomis priemonėmis.

Džiaugiuosi galimybe ateinančiais metais kartu su jumis dirbti, kad užtikrintume dar didesnę moterų ir vyrų lygybę.

**Věra Jourová**

*Už teisingumą, vartotojų reikalus ir lyčių lygybę*

# 1. ĮVADAS

Lyčių lygybės didinimas – viena iš pagrindinių ES veiklos sričių: moterų ir vyrų lygybė yra viena svarbiausių ES vertybių[1] ir vienas iš ES tikslų[2], taip pat ekonomikos augimo varomoji jėga[3]. Sajunga siekia visose veiklos srityse didinti vyrų ir moterų lygybę[4].

Komisijos 2010–2015 m. moterų ir vyrų lygybės strategijoje[5] nustatytos prioritetinės veiksmų sritys, t. y. **penkios pagrindinės veiksmų sritys:**

- **vienoda ekonominė moterų ir vyrų nepriklausomybė;**
- **vienodas užmokestis už vienodos vertės darbą;**
- **lyčių lygybė sprendimų priėmimo srityje;**
- **orumas, neliečiamumas ir smurto dėl lyties panaikinimas;**
- **lyčių lygybės skatinimas už ES ribų.**

Per pastaruosius metus padaryta tam tikra pažanga[6] – tą liudija, pavyzdžiui, užfiksuotas per visą laiką didžiausias moterų užimtumo lygis (64 proc. 2014 m.) ir didėjantis moterų dalyvavimas priimant ekonomikos srities sprendimus. Tačiau šią teigiamą tendenciją menkina nelygybė, tebesanti kitose srityse, pavyzdžiui, darbo užmokesčio ir pajamų.

Visos 2010 m. nustatytos penkios pagrindinės sritys aktualios ir šiandien. Reikia daugiau laiko, kad taptų matomi per pastaruosius penkerius metus įgyvendintų kovos su lyčių nelygybe veiksmų nulemti svarbūs pokyčiai ir būtų teikiama parama pagal naujas šių sričių priemones. Ekonomikos krizės sukelti socialiniai ir ekonominiai pokyčiai, sparti skaitmeninių technologijų plėtra, imigracija ir integracija taip pat daro poveikį lyčių lygybės principo taikymui.

Todėl, kaip nustatyta 2016 m. darbo programoje[7], Komisija toliau praktinėmis priemonėmis didins lyčių lygybę. Bus toliau įgyvendinami į visas penkias prioritetines sritis orientuoti veiksmai. Kad ES ir kitose šalyse visose gyvenimo srityse būtų realiai užtikrinta moterų ir vyrų lygybė, reikia visų suinteresuotųjų šalių pastangų. „2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“ – orientacinis pastangų sutelkimo visais lygmenimis (Europos, nacionaliniu, regionų ir vietos) planas. Šiame dokumente toliau remiamas 2011–2020 m. Europos lyčių lygybės paktas[8].

Valstybės narės, Europos Parlamentas ir įvairios suinteresuotosios šalys prisideda savo pastangomis, įskaitant per viešas konsultacijas pateiktą nuomonę, – gauta beveik 5 000 atsakymų. Didžioji dauguma (94 proc.) atsakiusių organizacijų mano, kad ir ateityje bus vykdoma veikla dabartinėje strategijoje nustatytose prioritetinėse srityse.

Šią nuomonę patvirtina ir valstybės narės – jos taip pat pripažįsta, kad svarbu imtis Europos lygmens veiksmų orientaciniam planui parengti[9]. Vis daugiau valstybių narių su lyčių lygybe susijusius uždavinius sprendžia remdamosi nacionaliniais strateginiais dokumentais arba veiksmų planais, kuriais siekiama užtikrinti moterų ir vyrų lygybę (žr. 5 priedą). Šių dokumentų tikslai ir užmojai skiriasi, tačiau visuose juose svarstomi

1 ES sutarties 2 straipsnis.
2 ES sutarties 3 straipsnis.
3 Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija (angl. OECD), „Lyčių nelygybės apraiškų pašalinimas. Reikia veikti dabar“ (angl. *Closing the gender gap: act now*).
4 SESV 8 straipsnis.
5 2010–2015 m. moterų ir vyrų lygybės strategija (COM(2010) 491).
6 Žr., pvz., http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/annual_reports/150324_annual_report_2014_web_en.pdf.
7 COM(2015) 610.
8 Žr. Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos 2011 m. kovo 7 d. posėdžio išvadas.
9 Moterų ir vyrų lygių galimybių patariamojo komiteto nuomonė dėl „Lyčių lygybės XXI amžiuje. Neišspręsti uždaviniai ir prioritetinės sritys“ (angl. *Gender equality in the 21st century: remaining challenges and priorities*).

klausimai, susiję su smurto dėl lyties panaikinimo ir lyčių lygybės darbo rinkoje užtikrinimo politika (žr. 6 priedą). Juose taip pat nuodugniai aptariami švietimo ir mokymo, lyčių stereotipų, darbo ir šeimos gyvenimo derinimo klausimai; mažiausiai nagrinėjama sprendimų priėmimo sritis.

„2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“ grindžiami 2010–2015 m. strategijos nuolatiniu[10] ir *ad hoc* vertinimu[11], kuriame daroma išvada, be kita ko, kad ši strategija suteikė pridėtinės vertės keliose srityse, visų pirma darbotvarkės kūrimo ir mokymosi srityje; ja remiantis lyčių aspektas įtraukiamas į Komisijos programas ir valstybėse narėse įgyvendinama nuosekli lyčių lygybės politikos formavimo sistema.

Europiečiai yra tvirtai nusiteikę didinti lyčių lygybę: trys ketvirtadaliai (76 proc.) vienos iš naujausių „Eurobarometro“ apklausų respondentų mano[12], kad vyrų ir moterų nelygybės panaikinimas turėtų būti vienas iš ES prioritetų. Maždaug devyni iš dešimties (91 proc.) respondentų pritaria tam, kad, norint sukurti teisingesnę visuomenę, reikia panaikinti vyrų ir moterų nelygybę.

# 2. LYČIŲ LYGYBĖ 2015 M. UŽDAVINIAI IR LYČIŲ NELYGYBĖS APRAIŠKOS

Šalių, kuriose per krizę vyrų ir moterų nedarbas netoleruojamai išaugo, yra labai daug. Tačiau visoje ES vis daugiau moterų **užsiima ekonomine veikla.** Didžiausias per visą laiką moterų **užimtumo lygis** (64 proc.)[13] nustatytas 2014 m., o vyrų užimtumas (75 proc.)[14] dar nepasiekė iki krizės buvusio lygio. Dėl šios priežasties vis daugiau šeimų yra finansiškai priklausomos nuo dirbančių moterų. Yra daug gyvenimo sričių, kuriose **vadovaujamas pareigas** eina moterys, ir, nors kol kas jos sudaro tik 21 proc.[15] didžiausių biržinių bendrovių valdybų narių, per pastaruosius penkerius metus padėtis labai pagerėjo (devyniais procentiniais punktais). Matyti, kad padėtis labiausiai pagerėjo tose šalyse, kurios ėmėsi teisėkūros priemonių. Taip pat pagerėjo lyčių pusiausvyra politikos srityje, tačiau ne taip sparčiai: moterų skaičius nacionaliniuose parlamentuose ir vyriausybėse nuolat didėjo – atitinkamai nuo 22 ir 21 proc. 2004 m. pabaigoje iki 29 ir 27 proc. 2015 m.[16]. Be to, sumažėjo lyčių nelygybė mokslinių tyrimų organizacijų sprendimų priėmimo organuose: įstaigoms vadovaujančių moterų skaičius padidėjo 15 iš 20 ES šalių, apie kurias buvo pateikti 2010 ir 2014 m. duomenys[17].

Požiūris į lyčių lygybę jau keičiasi, tačiau dabartinė jaunoji karta nėra apsaugota nuo lyčių stereotipų ir nelygybės. Toliau esama lyčių nelygybės švietimo srityje – tai matyti iš studijų sritims teikiamos pirmenybės, veiklos rezultatų ir dalyvavimo modelių. Berniukai, ypač iš

10 Moterų ir vyrų lygybės strategijos ir metinių ataskaitų laikotarpio vidurio peržiūra.
11 http://ec.europa.eu/justice/gender-equality/files/documents/151120_strategy_evaluation_en.pdf.
12 Specialioji „Eurobarometro“ apklausa Nr. 428 (2015 m. kovo mėn.).
13 Eurostatas.
14 *Idem.*
15 Teisingumo ir vartotojų reikalų GD duomenų apie moterų ir vyrų dalyvavimą priimant sprendimus bazė (2015 m. balandžio mėn.).
16 *Idem.*
17 „SHE figures“. 2015 m. informacinis lapelis.

palankių sąlygų neturinčių šeimų, dažniau nei mergaitės nebaigia mokyklos ir jiems daug sunkiau sekasi skaityti[18]. Moterys dažniau įgyja aukštesnį mokslo laipsnį, tačiau jų skaičius su įprastu moters vaidmeniu susijusiose studijų srityse (pvz., su priežiūra susijusiose srityse) vis dar per didelis, o mokslo, matematikos, informacinių technologijų, inžinerijos ir susijusiose profesijose – per mažas. Dėl šios priežasties **lyčių nelygybė profesijose** ne nyksta, bet įgauna kitokius pavidalus ir, nors jaunos moterys investuoja į švietimą, ekonomine veikla jos užsiima dukart rečiau nei jauni vyrai. Taip pat moterys yra didžiausias neišnaudotas verslo potencialo šaltinis – jos sudaro tik 29 proc. verslininkų.

Kalbant apie galimybę **visą gyvenimą naudotis finansiniais ištekliais**, lyčių lygybė tebėra menkai apčiuopiama. Darbo rinkoje moterys (ypač moterys migrantės ir moterys, vadovaujančios namų ūkiams, kuriuose gyvena tik vienas iš tėvų) vis dar uždirba daug mažiau nei vyrai. Dirbančios moterys, ypač mamos, daug dažniau dirba ne visą darbo dieną ir už darbo valandą joms mokama vidutiniškai 16 proc.[19] mažiau nei vyrams. Dėl šios priežasties darbingo amžiaus vyrų ir moterų bendrųjų pajamų skirtumas išaugo iki 41 proc.[20] ir dėl to labai skiriasi vyrų ir moterų pensijų dydis – šiandien jis siekia 40 proc.[21]. Vyresnės moterys daug labiau rizikuoja patirti skurdą ir socialinę atskirtį nei vyresni vyrai, ir pastaraisiais metais ši tendencija negerėjo. Jei nebus imtasi naujų veiksmų, dėl motinystės moterų padėtis profesinės veiklos ir pensijos laikotarpiais tikriausiai ir toliau bus ekonominiu požiūriu nepalanki, ypač dėl nevienodo atsakomybės už priežiūros ir namų ruošos darbus pasidalijimo (dirbančios moterys vis dar dviem su puse valandomis per dieną daugiau laiko nei vyrai skiria vaikų auklėjimo ir buities pareigoms)[22].

**Smurtas dėl lyties** – vis dar labai dažnas reiškinys ir šis smurtas gali būti daugelio rūšių: viena iš trijų moterų yra patyrusi fizinį arba seksualinį smurtą, 5 proc. moterų buvo iššagintos nuo 15 metų amžiaus, o 20 proc. yra patyrusios priekabiavimą internete[23]. Smurtas, nepaisant socialinių aplinkybių, patiriamas visur: namuose, darbe, mokykloje, gatvėje arba internete. Smurtas dėl lyties ir neigiami stereotipai, pavyzdžiui, sporte, – labai dažnas dalykas[24]. Tai žalingai veikia ne tik aukų sveikatą ir gerovę, bet ir profesinį gyvenimą, taip yra pažeidžiama jų finansinė nepriklausomybė ir apskritai ekonomika. Apytikriai apskaičiuota, kad 500 000 ES moterų ir mergaičių patiria riziką tapti lyties organų žalojimo aukomis[25]. Be to, moterys ir mergaitės sudaro didžiąją prekybos žmonėmis aukų dalį (68 proc. moterų, 17 proc. vyrų, 12 proc. mergaičių ir 3 proc. berniukų)[26].

Moterų pagrindinės teisės toliau pažeidžiamos **įvairiose pasaulio šalyse**; moterys patiria diskriminaciją naudodamosi galimybe gauti išsilavinimą, darbą, socialinę apsaugą, paveldėti palikimą, naudotis ekonominiu turtu ir gamybiniais ištekliais, priimti sprendimus ir apskritai dalyvauti visuomenės gyvenime. Moterys nuo dviejų iki dešimties kartų daugiau laiko nei vyrai praleidžia dirbdamos neapmokamą darbą – tai viena pagrindinių ekonominio ir politinio moterų įgalėjimo kliūčių[27]. Šiuo metu apie 140 mln. mergaičių ir moterų kenčia moterų lyties organų žalojimo pasekmes. Viena iš devynių mergaičių išteka dar nesulaukusios 15 metų ir daug mergaičių yra verčiamos sudaryti santuoką ir tampa mamomis anksčiau nei joms sueina 16 metų[28]. Dėl to kyla sunkių pasekmių: nėštumo komplikacijos ir gimdymas – antra pagal dažnumą paauglių mergaičių mirties priežastis[29]. Nuvilia tai, kad nuo tada, kai buvo nustatyti Tūkstantmečio vystymosi tikslai[30], gimdyvių sveikatos srityje padaryta tik menka pažanga, be to, labai daug moterų ir mergaičių yra užsikrėtusios ŽIV. Tai susiję ir su tuo, kad moterims ir mergaitėms neužtikrinta galimybė visose šalyse naudotis lytinės ir reprodukcinės sveikatos priežiūros paslaugomis.

18 Žr., pvz., OECD, 2014 m., „Ar berniukai ir mergaitės vienodai pasirengę gyvenimui?" (angl. *Are boys and girls equally prepared for life?*), http://www.oecd.org/pisa/pisaproducts/PIF-2014-gender-international-version.pdf.
19 Eurostatas; naujausi turimi duomenys – 2012 m.
20 *Idem*.
21 Socialinės apsaugos komiteto ir Europos Komisijos pensijų adekvatumo ataskaita (2015 m.).
22 Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondas (*Eurofound*).
23 Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (FRA).
24 Smurto dėl lyties sporte tyrimas: https://eacea.ec.europa.eu/about-eacea/calls-for-tender/study-gender-based-violence-in-sport- eacea201502_en.
25 Europos Parlamento rezoliucija dėl moterų lyties organų žalojimo nutraukimo (2012 m.).
26 Eurostatas.
27 http://www.oecd.org/dev/development-gender/Unpaid_care_work.pdf.
28 Pasaulio sveikatos organizacijos pranešimas, 2013 m. kovo mėn.
29 http://who.int/mediacentre/factsheets/fs364/en/.
30 http://www.unmillenniumproject.org/goals/.

# 3. 2016–2019 M. PRIORITETINĖS SRITYS IR PAGRINDINIAI VEIKSMAI

Šioje darbo programoje Komisija dar kartą patvirtino įsipareigojimą toliau didinti vyrų ir moterų lygybę. Tai reiškia, kad lyčių lygybės politika bus toliau įgyvendinama penkiose esamose teminėse prioritetinėse srityse:

- moterų dalyvavimo darbo rinkoje didinimo ir vienodos ekonominės moterų ir vyrų nepriklausomybės užtikrinimo;
- vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumų mažinimo, taip kovojant su moterų skurdu;
- moterų ir vyrų lygybės sprendimų priėmimo srityje skatinimo;
- kovos su smurtu dėl lyties ir aukų apsaugos ir rėmimo;
- lyčių lygybės ir moterų teisių skatinimo visame pasaulyje.

Toliau pateikiami pagrindiniai veiksmai pasirinkti dėl didžiausio poveikio ir įgyvendinimo galimybių per šią Komisijos kadenciją; taip pat nurodomas veiksmų įgyvendinimo laikas. Bus vertinama pažanga, visų pirma pagal 1 priede nustatytus rodiklius ir 2 priede nustatytus tikslus. Visose prioritetinėse srityse bus skiriama dėmesio vyrų vaidmeniui nagrinėti, lyčių stereotipams griauti ir nediskriminacinio pobūdžio lyčių vaidmenims stiprinti. Daugiausia dėmesio bus skiriama konkretiems įvairiais požiūriais nepalankioje padėtyje esančių visuomenės grupių (pvz., vienišų tėvų ir vyresnių moterų, moterų migrančių, romų tautybės ir neįgalių moterų) poreikiams.

Siekiant kiekvienos prioritetinės srities tikslų, bus įgyvendinama įvairių teisėkūros, ne teisėkūros ir finansavimo priemonių, įskaitant:

- lyčių lygybės aspekto integravimą į visų sričių ES veiklą (žr. 4 skirsnį);
- teisės aktų, kuriais reglamentuojamas vienodo požiūrio taikymas, vykdymo užtikrinimą;
- ES 2014–2020 m. finansinių programų įgyvendinimą (žr. 5 skirsnį);
- nuolatinį kokybiškesnių duomenų rinkimą padedant Eurostatui, Europos lyčių lygybės institutui (EIGE), Europos gyvenimo ir darbo sąlygų gerinimo fondui (*Eurofound*), Europos Tarybai (ET) ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūrai (FRA);
- valstybių narių keitimąsi geraja patirtimi ir tarpusavio mokymąsi, taip pat bendradarbiavimą su visomis suinteresuotosiomis šalimis (žr. 6 skirsnį);
- metinę įgyvendintų pagrindinių veiksmų peržiūrą, taip pat metinių pažangos ataskaitų moterų ir vyrų lygybės klausimais rengimą, siekiant įvertinti poreikį imtis papildomų veiksmų.

## 3.1. Moterų dalyvavimo darbo rinkoje didinimas ir vienodos moterų ir vyrų ekonominės nepriklausomybės užtikrinimas

**Tikslai**

Norint pasiekti ES tikslą, t. y., kad 2020 m. vyrų ir moterų užimtumo rodiklis siektų 75 proc., ir visų pirma sumažinti lyčių nelygybę užimtumo srityje, reikės koordinuoti pastangas, kad moterims būtų sudarytos palankesnės sąlygos dalyvauti darbo rinkoje. Kaip pabrėžta 2016 m. darbo programoje, taip pat reikės užtikrinti galimybes lengviau suderinti priežiūros ir profesines pareigas. Taigi, būtina, kad moterys ir vyrai priežiūros ir buities pareigoms skirtų vienodesnę dalį laiko. Turi būti pasiekti Barselonos tikslai[31] dėl vaikų priežiūros ir su valstybėmis narėmis apsvarstyta, kaip pasiekti, kad tie tikslai būtų dar platesnio užmojo ir apimtų kitų išlaikytinių priežiūrą. Moterų verslumas, lyčių lygybė mokslinių tyrimų srityje ir moterų migrančių integracija į darbo rinką – kiti svarbūs vienodos ekonominės nepriklausomybės aspektai.

**PAGRINDINIAI VEIKSMAI ŠIEMS TIKSLAMS PASIEKTI**

Tolesni veiksmai, susiję su moterų dalyvavimo darbo rinkoje didinimu ir darbo ir šeimos gyvenimo derinimu, taip pat naujos plataus masto iniciatyvos, kuria siekiama spręsti darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo problemas, kylančias dirbantiems tėvams ir globos ar priežiūros pareigas atliekantiems asmenims32 (2016–2019 m.), įgyvendinimas:

- modernizuoti esamą ES teisės sistemą: konsultuojantis su socialiniais partneriais[33] užtikrinti geresnį teisės aktų vykdymą ir prireikus pritaikyti atostogų ir lanksčios darbo tvarkos srities teisės aktus siekiant geriau suderinti tėvų ir globos pareigas atliekančių asmenų darbą ir asmeninį gyvenimą (2016–2019 m.);
- parengti plačią politikos programą, kuria būtų remiamas tėvų dalyvavimas darbo rinkoje ir vienodesnis naudojimasis teise į atostogas bei teise į lanksčią darbo tvarką, taip pat apsvarstyti kriterijų taikymo galimybes, ES finansinių priemonių naudojimo valstybėms narėms remti ir informuotumo didinimo galimybes (2016 m.);
- toliau vykdyti stebėseną ir remti valstybes nares šioms siekiant Barselonos tikslų dėl vaikų priežiūros (kasmet); atsižvelgiant į viešų konsultacijų dėl darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros rezultatus[34], apsvarstyti galimybes su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis konsultuotis, kaip pasiekti, kad Barselonos tikslai būtų dar platesnio užmojo ir būtų laikomasi visapusiškesnio požiūrio, pavyzdžiui, įtraukiant kitų išlaikytinių priežiūrą, prieinamumo ir kokybės aspektus (2016 m.);
- remti valstybių narių pastangas didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje, pagal Europos semestro sistemą ir vadovaujantis užimtumo gairėmis[35] atidžiai stebėti, kaip įgyvendinamos nacionalinės reformų priemonės, ir, prireikus, rengti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas (kasmet);
- toliau remti bendrovių pastangas didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje, supaprastinant galimybes kurti įvairovės chartijomis pagrįstas platformas[36] (nuolat).

31 33 proc. vaikų iki 3 metų ir 90 proc. vaikų nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus priežiūros užtikrinimas.
32 2016 m. Komisijos darbo programos I priedo 2 veiksmas; http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_012_new_initiative_replacing_maternity_leave_directive_en.pdf.
33 Europos Komisija (2015 m.), „Pirmasis konsultacijų su socialiniais partneriais pagal SESV 154 straipsnį dėl galimų veiksmų sprendžiant darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo problemą, su kuria susiduria tėvai ir globos ar priežiūros pareigas atliekantys asmenys, etapas“ (angl. *First-Phase Consultation of Social Partners Under Article 154 TFEU on Possible Action Addressing Work-life Balance Faced by Working Parents and Caregivers*), C(2015) 7754 *final*.
34 http://ec.europa.eu/justice/newsroom/gender-equality/opinion/1511_roadmap_reconciliation_en.htm.
35 Patvirtinta Užimtumo, socialinės politikos, sveikatos ir vartotojų reikalų tarybos (EPSCO tarybos) 2015 m. spalio 5 d.
36 http://ec.europa.eu/justice/discrimination/diversity/index_en.htm.

Be to, bus toliau didinamos pastangos, daugiausia dėmesio skiriant:

- Socialinės apsaugos direktyvos[37] vertinimui ir rezultatų stebėjimui; Savarankiškai dirbančių vyrų ir moterų direktyvos[38] įgyvendinimo ataskaitos rengimui ir galimiems tolesniems veiksmams (2016 m.);
- lyčių lygybės aspekto integravimui į Europos migracijos darbotvarkės[39] įgyvendinimą pašalinant kliūtis, trukdančias moterims migrantėms įsidarbinti ir daryti profesinę karjerą; valstybėms narėms teikiamai pagalbai, kad jos galėtų naudotis visomis Europos socialinio fondo (ESF) šioje srityje teikiamomis galimybėmis (2016–2019 m.);
- informuotumo didinimui, siekiant skatinti moterų verslumą, įskaitant per pradėsiančią veikti verslioms moterims skirtą e. platformą (2016 m.), Europos moterų verslo globėjų tinklo (angl. European Network of Women Business Angels) sukūrimui (2016 m.) ir Moterų interneto verslininkių centrų tinklo (angl. Network of Women's Web Entrepreneurs Hubs) sukūrimui (2016–2017 m.);
- institucinių pokyčių mokslinių tyrimų organizacijose skatinimui siekiant pašalinti kliūtis, trukdančias užtikrinti lyčių lygybę, ir įtraukti visas mokslinių tyrimų organizacijas į lyčių lygybės veiksmų planų įgyvendinimą (2016–2017 m.).

37 Direktyva 79/7/EEB dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo nuoseklaus įgyvendinimo socialinės apsaugos srityje; plg. su Komisijos 2015 m. darbo programos III priedo 60 punktu.
38 Direktyva 2010/41/ES dėl vienodo požiūrio į savarankiškai dirbančius vyrus ir moteris principo taikymo, kuria panaikinama Tarybos direktyva 86/613/EEB.
39 COM(2015) 240 *final*.

## 3.2. Vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumų mažinimas, taip kovojant su moterų skurdu

**Tikslai**

Dar kartą patvirtintas tikslas mažinti tebesamus vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumus, taigi, ir nelygybę, susijusią su nevienodomis galimybėmis visą gyvenimą naudotis finansiniais ištekliais. Todėl visų pirma būtina iš esmės sumažinti nelygybę ekonomikos sektoriuose ir profesijose, padidinti moterų bendrą apmokamų darbo valandų skaičių, didinti informuotumą ir veiksmingai įgyvendinti vienodą darbo užmokestį reglamentuojančius teisės aktus. Taip pat būtina kurti politiką ir priemones, skirtas asmenims, kuriems ypač sunku patekti į darbo rinką, pavyzdžiui, moterims migrantėms ir vienišiems tėvams. Be to, reikia šalinti vyrų ir moterų pensijų skirtumo priežastis ir pasekmes, nes tai yra kliūtis, trukdanti užtikrinti moterų ekonominę nepriklausomybę sulaukus senyvo amžiaus, dėl kurios jos patiria didesnę riziką gyventi skurde nei vyrai.

**PAGRINDINIAI VEIKSMAI ŠIEMS TIKSLAMS PASIEKTI**

- Atlikus Direktyvos 2006/54/EB[40] vertinimą, toliau skatinti geriau taikyti vienodo darbo užmokesčio principą ir užtikrinti geresnį jo laikymąsi (2016–2017 m.), taip pat svarstyti, be kita ko:

i. galimybes didinti darbo užmokesčio skaidrumą, remiantis būsima ataskaita dėl Komisijos rekomendacijos įgyvendinimo valstybėse narėse priemonių[41];
ii. naujausios Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su tuo, kad lytis naudojama kaip aktuarinis veiksnys, turintis įtakos nustatant valstybines pensijas ir sudarant privataus draudimo sutartis profesinių pensijų sektoriuje ir galintis užkirsti kelią mažesnių pensijų moterims nustatymui remiantis moterų ilgesne vidutine tikėtina gyvenimo trukme, poveikį;
iii. sankcijas, kuriomis būtų padidintas atgrasomasis diskriminacijos darbo užmokesčio srityje draudimo poveikis;
iv. užtikrinti veiksmingą ir efektyvų lyčių lygybės įstaigų veikimą siekiant užtikrinti diskriminacijos aukoms galimybes lengviau naudotis teise kreiptis į teismą;

- toliau remti valstybių narių pastangas užtikrinti vienodą darbo užmokestį ir pašalinti pagrindines vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumų buvimo priežastis; taikyti Europos semestro sistemą (kasmet);
- bendradarbiauti su lyčių lygybės įstaigomis ir remti bendrovių pastangas užtikrinti vienodą darbo užmokestį, supaprastinant galimybes kurti įvairovės chartijomis pagrįstas platformas (nuolat);
- kasmet pažymėti Europos vienodo darbo užmokesčio dieną visoje Europoje vykdant informavimo veiklą, taip siekiant plėtoti dialogą su valstybėmis narėmis; didinti informuotumą apie darbo užmokesčio, pajamų ir pensijos išmokų sulaukus senatvės ryšį (kasmet);
- apsvarstyti galimybes parengti papildomų priemonių, kurios padėtų pagerinti lyčių pusiausvyrą ekonomikos sektoriuose ir profesijose; pasitelkiant Didžiąją koaliciją užimtumui skaitmeniniame sektoriuje skatinti[42] remti moterų ir mergaičių skaitmeninių įgūdžių gerinimo priemones ir skatinti moterų įdarbinimą informacinių ir ryšių technologijų (IRT) sektoriuje (2016–2017 m.); aktyviau informuoti apie švietimo ir profesinio mokymo pasirinkimo galimybes (2018–2019 m.);

40 Direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija).
41 Komisijos rekomendacija C(2014) 1405 *final* dėl vienodo vyrų ir moterų darbo užmokesčio principo stiprinimo didinant skaidrumą.
42 https://ec.europa.eu/digital-agenda/en/grand-coalition-digital-jobs-0.

- skatinti lyčių lygybę visais švietimo lygmenimis ir visų rūšių švietimo veikloje, taip pat ir siekiant pakeisti lytimi grindžiamą studijų srities ir profesijos pasirinkimo suvokimą, prireikus naudojantis esamomis politinio bendradarbiavimo priemonėmis ir finansavimo priemonėmis, taip pat laikantis programoje „Švietimas ir mokymas 2020 m." nustatytų prioritetų (2016–2019 m.);
- drauge su valstybėmis narėmis toliau rengti plataus masto priemonių[43], kurios padėtų pašalinti visas moterų ir vyrų pensijų skirtumo priežastis, rinkinį; sukurti šio skirtumo dydžio nustatymo ir stebėjimo priemonę ir lyčių nelygybės veiksnių (pvz., susijusių su priežiūros pareigomis) mažinimo priemonių (2016–2017 m.).

43 Remiantis EPSCO tarybos 2015 m. birželio mėn. posėdžio išvadomis „Lygios moterų ir vyrų galimybės pajamų srityje. Vyrų ir moterų pensijų skirtumo panaikinimas".

## 3.3. Lyčių lygybės sprendimų priėmimo srityje skatinimas

**Tikslai**

Dar kartą patvirtintas tikslas užtikrinti geresnę vadovaujamas pareigas versle einančių asmenų lyčių pusiausvyrą, visų pirma, biržinių bendrovių direktorių konsultantų pareigas einančių asmenų (tarp kurių nepakankamai atstovaujamos lyties asmenų turi būti ne kaip mažiau 40 proc.). Kad būtų pasiekta didesnė lyčių lygybė sprendimų priėmimo srityje, taip pat būtina užtikrinti geresnę lyčių pusiausvyrą tarp didžiausių biržinių bendrovių vykdomųjų direktorių pareigas einančių asmenų ir gabių jaunų darbuotojų ugdymo sistemoje. Be šių pastangų, turėtų būti renkami duomenys ir imamasi veiksmų, kad būtų sprendžiama per didelio vyrų skaičiaus tarp asmenų, einančių su sprendimų priėmimu susijusias pareigas mokslinių tyrimų organizacijose, problema, ir imamasi priemonių skatinti lyčių pusiausvyrą sprendimų priėmimo procese ir visuomeniniame gyvenime, įskaitant sportą. Europos administravimo institucijos tam rodys pavyzdį. Komisija yra nusistačiusi tikslą pasiekti, kad iki 2019 m. 40 proc. vyresniosios ir vidurinio lygmens vadovybės sudarytų moterys (žr. 3 priedą).

**PAGRINDINIAI VEIKSMAI ŠIEMS TIKSLAMS PASIEKTI**

- Toliau remti siekį iki 2016 m. priimti 2012 m. direktyvos dėl biržinių bendrovių direktorių konsultantų pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir atitinkamų priemonių pasiūlymą[44], atidžiai stebėti, kaip jos nuostatos perkeliamos į nacionalinę teisę ir kaip ji įgyvendinama, ir remti kitas tikslines iniciatyvas, kurios padėtų pagerinti lyčių pusiausvyrą sprendimų priėmimo srityje, įskaitant rekomendacijų valstybėms narėms teikimą (nuolat);
- glaudžiai bendradarbiaujant su Europos lyčių lygybės institutu, toliau rinkti ir skleisti duomenis apie atstovavimą moterims ir vyrams tarp asmenų, einančių su aukšto lygmens sprendimų priėmimu susijusias pareigas (nuolat);
- apsvarstyti, kokiomis priemonėmis būtų galima gerinti lyčių lygybę politinių sprendimų priėmimo srityje, toliau raginti valstybes nares didinti lyčių pusiausvyrą tarp asmenų, einančių politines ir su viešųjų sprendimų priėmimu susijusias pareigas, ir remti nacionalinių institucijų šioje srityje vykdomą veiklą (2018 m.);
- teikti valstybėms narėms rekomendacijas dėl bendro požiūrio, kurio reikėtų laikytis įgyvendinant kiekybinius tikslus dėl asmenų, einančių su sprendimų priėmimu susijusias pareigas mokslinių tyrimų organizacijose, skaičiaus (2016 m.);
- pasiekti, kad iki kadencijos pabaigos 40 proc. Komisijos vyresniosios ir vidurinio lygmens vadovybės sudarytų moterys (nuolat).

44 Komisijos 2016 m. darbo programos III priedo 3 punktas.

## 3.4. Kova su smurtu dėl lyties ir aukų apsauga ir rėmimas

**Tikslai**

Kova su smurtu dėl lyties ir aukų apsauga bei rėmimas ir toliau išliks viena iš prioritetinių veiklos sričių. Kad būtų panaikintas smurtas dėl lyties, būtinos didesnės visų suinteresuotųjų šalių, įskaitant valstybes nares, pastangos užtikrinti geresnį duomenų prieinamumą, kokybę ir patikimumą, didinti informuotumą, keisti požiūrį, užkirsti šiam smurtui kelią, užtikrinti geresnę aukų apsaugą ir teisę kreiptis į teismą, taip pat visiškai perkelti susijusių ES teisės aktų nuostatas į nacionalinę teisę ir juos įgyvendinti.

**PAGRINDINIAI VEIKSMAI ŠIEMS TIKSLAMS PASIEKTI**

- Europos Sąjungai prisijungti prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencijos), atsižvelgiant į ES kompetencijos sritis ir teisinį prisijungimo poveikį; vėliau įgyvendinti konvencijos nuostatas ir toliau raginti valstybes nares daryti pažangą ją ratifikuojant (2016 m.)[45];
- toliau užtikrinti Aukų teisių direktyvos ir teisės aktų dėl Europos apsaugos orderių vykdymą, visų pirma siekiant, kad smurtą dėl lyties patiriantiems asmenims būtų užtikrinta teisė gauti apsaugą ir paramą (nuolat);
- toliau gerinti duomenų apie smurtą dėl lyties prieinamumą, kokybę ir patikimumą bendradarbiaujant su Eurostatu[46], Europos lyčių lygybės institutu ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių agentūra (nuolat); toliau rinkti palyginamus duomenis apie smurtą dėl lyties sporte atliekant konkretų tyrimą (2016 m.);
- tęsti kryptingus veiksmus, kad būtų panaikintas visų rūšių smurtas dėl lyties, ir didinti informuotumą (2017 m.);
- toliau skatinti visuomenės požiūrio ir elgsenos pokyčius vykdant informuotumo didinimo veiklą, įskaitant atitinkamą veiklą, kuria būtų pažymima Tarptautinė visiško moterų lyties organų žalojimo netoleravimo diena (vasario 6 d.) ir Tarptautinė smurto prieš moteris panaikinimo diena (lapkričio 25 d.; kasmet);
- toliau įgyvendinti priemones, nustatytas komunikate *„Siekiant atsisakyti moters lytinių organų žalojimo“*[47], ir taikyti tinkamas priemones, kad būtų panaikintas moterų lyties organų žalojimas, taip pat, remiantis šia patirtimi, panaikinti kitokią žalingą praktiką; sukurti atitinkamų sričių specialistams skirtą su moterų lyties organų žalojimu susijusių žinių saityno platformą (2016–2017 m.);
- imtis reikiamų veiksmų, kad būtų atsižvelgiama į kovos su prekyba žmonėmis direktyvos vykdymo valstybėse narėse vertinimo ataskaitos išvadas (2016 m.), ir užtikrinti, kad būtų atkreiptas dėmesys į prekybos žmonėmis lyčių aspektą (nuolat).

45 http://ec.europa.eu/smart-regulation/roadmaps/docs/2015_just_010_istanbul_convention_en.pdf.
46 Šiam tikslui, atsižvelgiant į vystomojo darbo rezultatus, gali prireikti tam tikrame etape priimti teisės aktą (reglamentą dėl statistinių duomenų).
47 COM(2013) 833 *final*.

## 3.5. Lyčių lygybės ir moterų teisių skatinimas visame pasaulyje

**Tikslai**

Moterų ir mergaičių teisių ir lyčių lygybės apsauga ir skatinimas – ES išorės santykių politikos prioritetinė sritis, ir ES yra tvirtai įsipareigojusi šioje srityje imtis vadovaujančio vaidmens. Tai – būtinos teisingo ir įtraukaus darnaus vystymosi sąlygos ir savaime svarbios vertybės ir tikslai. Moterų ir mergaičių teisių ir lyčių lygybės apsauga ir skatinimas taip pat yra būtinos taikos ir saugumo visame pasaulyje sąlygos; ši veikla padeda kovoti su moteris žeminančia ir jų teises ir orumą pažeidžiančia radikalizacija ir ekstremizmu. ES tebėra tvirtai įsipareigojusi skatinti, saugoti ir vykdyti visas žmogaus teises, taip pat ryžtingai ir veiksmingai įgyvendinti visuose tarptautiniuose forumuose prisiimtus įsipareigojimus ir pasižadėjimus dėl moterų teisių, ypač Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims[48], priimtą pagal JT Pekino veiksmų platformą[49] ir Tarptautinės konferencijos gyventojų ir vystymosi klausimais veiksmų programą.

JT 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkėje moterų ir mergaičių teisėms, lyčių lygybei, taip pat moterų ir mergaičių įgalėjimui skiriama itin daug dėmesio; tai yra atskiras tikslas[50] ir kompleksinis klausimas, įtrauktas į visų darnaus vystymosi tikslų siekius ir rodiklius[51]. Taip pat į šiuos dalykus būtina atsižvelgti taikant finansines ir nefinansines 2030 m. darbotvarkės įgyvendinimo priemones ir šioje darbotvarkėje nustatytus peržiūros, stebėsenos ir atskaitomybės mechanizmus. Kadangi darbotvarkė taikoma visoms pasaulio šalims, įskaitant ES valstybes nares, svarbu visais lygmenimis užtikrinti ES vidaus ir išorės politikos nuoseklumą. Stojimo procese taip pat turi būti toliau vertinama, kaip užtikrinama lyčių lygybė ir priimamas ES lyčių lygybės *acquis*.

**PAGRINDINIAI VEIKSMAI ŠIEMS TIKSLAMS PASIEKTI**

Bendradarbiaujant su Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) ir valstybėmis narėmis įgyvendinti bendrame tarnybų darbiniame dokumente „Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas: keisti mergaičių ir moterų gyvenimą plėtojant ES išorės santykius (2016–2020 m.)“[52] pateiktą veiksmų planą (2016–2019 m.) ir, vadovaujantis naująja išorės santykių srityje įgyvendinamos su lyčių lygybe susijusios ES veiklos programa, vykdyti šią veiklą:

- kartu su EIVT ir bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis remti lyčių lygybės ir moterų teisių skatinimą įgyvendinant Pekino veiksmų platformos JT 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkę ir vykdyti jos įgyvendinimo stebėseną (nuolat);
- kartu su EIVT ir valstybėmis narėmis skatinti lyčių lygybę, taip pat skatinti ir ginti mergaičių ir moterų teises įgyvendinant ES veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, taikant visapusišką požiūrį į JT Saugumo Tarybos (JT ST) rezoliucijų Nr. 1325 ir 1820 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimą ES ir įgyvendinant 2008 m. ES gaires dėl smurto prieš moteris ir mergaites (nuolat);

48 http://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/.
49 http://www.un.org/womenwatch/daw/beijing/platform/.
50 Atskiras 5 tikslas.
51 https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld.
52 SWD(2015) 182 *final*, 2015 9 21; Tarybos patvirtinta 2015 m. spalio 26 d.

- toliau finansuoti ir stebėti veiksmus, kuriais skatinama lyčių lygybė vystomojo bendradarbiavimo, kaimynystės ir humanitarinės pagalbos srityje, įskaitant sistemingą naudojimąsi Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO) lyties priemonėmis[53] vykdant veiklą vystomojo bendradarbiavimo srityje, taip pat lyties ir amžiaus priemone[54] vykdant visą ES finansuojamą humanitarinę veiklą, kad būtų galima įvertinti, ar yra nustatyti ir tenkinami visų amžiaus grupių vyrų ir moterų poreikiai ir šalinamos problemos, dėl kurių jie tampa pažeidžiami (nuolat);
- toliau atidžiai stebėti, kaip šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės užtikrina atitiktį Kopenhagos kriterijams dėl narystės ES, susijusiems su žmogaus teisėmis, įskaitant moterų ir vyrų lygybę, ir jas remti; toliau dėti pastangas, kad lyčių lygybės aspektas būtų įtrauktas į visas susijusias programas, finansuojamas pagal Pasirengimo narystei pagalbos priemonę (PNPP) ir Europos kaimynystės priemonę (EKP; nuolat).

53 http://www.oecd.org/investment/stats/37461060.pdf.
54 http://ec.europa.eu/echo/files/policies/sectoral/gender_age_marker_toolkit.pdf.

# 4. LYČIŲ LYGYBĖS ASPEKTO INTEGRAVIMAS Į VISŲ SRIČIŲ ES VEIKLĄ IR POLITIKĄ

Bus vykdomi ne tik pirmiau aprašyti veiksmai[55] – lyčių lygybė bus toliau skatinama integruojant lyčių lygybės aspektą į visus ES intervencinius veiksmus (įvairių sričių politikos, teisinių priemonių ir lėšų naudojimo programų rengimo, kūrimo, įgyvendinimo, stebėsenos ir vertinimo), t. y. bus vykdomas **lyčių aspekto integravimas**[56]. Tai reiškia, kad bus vertinamas ES veiksmų poveikis moterims ir vyrams ir bus prisiimami įsipareigojimai už visus reikiamus pakartotinius suderinimus, kad tai būtų vienodai naudinga moterims ir vyrams ir kad nelygybė neįsitvirtintų.

Lyčių aspektas bus toliau integruojamas – laikantis geresnio reglamentavimo principų, lyčių lygybės klausimai[57] bus įtraukiami į poveikio vertinimo ir kitų rūšių vertinimo dokumentus.
Be to, tarpžinybinė moterų ir vyrų lygių galimybių grupė (kurioje atstovaujama visiems Komisijos departamentams ir kuri susitinka ne rečiau kaip du kartus per metus) toliau stebės, kaip lyčių lygybės aspektas integruojamas į politikos, teisinių priemonių ir lėšų naudojimo programų įgyvendinimo visose ES politikos srityse veiklą, įskaitant susijusiąją su biudžeto klausimais, ir jai vadovaus, taip pat apsvarstys galimybes 2017 m. parengti **lyčių aspekto integravimo Komisijoje ataskaitą**. Parengus ataskaitą bus baigti įgyvendinti visi pirmiau nurodyti pagrindiniai veiksmai – joje bus aptariami su įvairiais sektoriais susiję aspektai, pavyzdžiui, lyčių lygybė transporto, energetikos, švietimo, sveikatos, mokesčių, žemės ūkio, prekybos, regioninės politikos, jūrų reikalų ir aplinkos srityse.

55 Kai kurie iš jų apima lyčių aspekto integravimo priemones, įgyvendinamas konkrečiose politikos srityse (pvz., užimtumo, migracijos ir išorės santykių).
56 SESV 8 straipsnis: „Visuose savo veiksmuose Sąjunga siekia pašalinti moterų ir vyrų nelygybės apraiškas ir diegti jų lygybę."
57 Visų pirma žr. geresnio reglamentavimo priemonių sąrašo 16 priemonę: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/docs/br_toolbox_en.pdf.

# 5. ES FINANSAVIMAS LYČIŲ LYGYBEI REMTI

Reikia ne tik nustatyti pagrindinius veiksmus ir integruoti lyčių aspektą, bet ir skirti reikiamą ES finansavimą. Biudžeto sudarymo atsižvelgiant į lyčių aspektą metodas[58] nėra sistemingai taikomas sudarant ES bendrąjį biudžetą[59], tačiau ES 2014–2020 m. finansinėse programose yra nustatyta lyčių lygybės skatinimo ir lyčių aspekto integravimo į įvairių pagrindinių sričių politiką priemonių; pavyzdžiui:

- Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai), ypač Europos socialinis fondas (ESF) ir Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), – pagrindiniai finansiniai svertai, padedantys skatinti lyčių lygybę, pavyzdžiui, kalbant apie **galimybę įsidarbinti, profesinės karjeros darymą, darbo ir šeimos gyvenimo derinimą, vienodą darbo užmokestį už vienodą darbą, moterų migrančių integraciją į darbo rinką ir investicijas į vaikų priežiūros infrastruktūros sukūrimą**;
- pagal Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą bus bendrai finansuojami nacionaliniai projektai, kuriais skatinama užtikrinti **vienodą ekonominę nepriklausomybę, pakeisti nusistovėjusią nuomonę apie moterims ir vyrams priskiriamą vaidmenį ir įveikti stereotipus, taip pat didinti informuotumą apie vyrų ir moterų pensijų skirtumą, jo buvimo priežastis ir pasekmes.** Pagal šią programą taip pat bus investuojama į veiklą, kuria siekiama **užkirsti kelią smurtui prieš moteris ir su juo kovoti** finansuojant projektus, kuriais remiamos smurtą patyrusios aukos, rengiant tinkamų specialistų mokymą, didinant informuotumą ir užkertant kelią smurtui, susijusiam su žalinga praktika;
- remiant pagal Europos infrastruktūros tinklų priemonę finansuojamą saugesnių skaitmeninių interneto paslaugų infrastruktūrą (angl. *Safer Internet Digital Services Infrastructure*), bus finansuojamos valstybių narių pagalbos, skirtos jauno amžiaus **tyčiojimosi internete** aukoms (tarp jų mergaičių yra dukart daugiau nei berniukų), linijos;
- ateinančius septynerius metus pagal vystomojo bendradarbiavimo priemonės ES visuotinių viešųjų gėrybių ir uždavinių teminę programą, kuria remiamas **ES išorės bendradarbiavimas**, bus finansuojama su lyčių lygybe ir moterų ir mergaičių įgalėjimu susijusi veikla;
- lyčių lygybės uždaviniai yra įtraukti į ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto finansinę programą „Erasmus+“ (2014–2020 m.).

Bus naudojami reglamentuose ir atitinkamų programų įgyvendinimo komitetų nustatyti mechanizmai, skirti tikrinti lyčių lygybės srities veiklai skiriamo finansavimo efektyvumą ir veiksmingumą ir, be kita ko, prireikus, bus vertinamos valstybių narių įgyvendinimo ataskaitos.

4 priede pateikiama informacija apie **6,17 mlrd.** EUR ES lygmens finansavimą, skirtą šių strateginių įsipareigojimų dokumento siekiams ir tikslams įgyvendinti.

Vykdant Sutartyje nustatytus įpareigojimus, į lyčių lygybės aspektą bus atsižvelgiama rengiant ES finansines programas, skirtas laikotarpiui po 2020 m.

58 T. y. lyčių lygybe grindžiamas biudžeto vertinimas įtraukiant lyčių lygybės aspektą į visais biudžeto sudarymo proceso lygmenimis vykdomą darbą ir restruktūrizuojant pajamas ir išlaidas, kad būtų skatinama lyčių lygybė.

59 Pažymima, kad sudarant biudžetą nėra specialiai atsižvelgiama ir kitas politikos sritis, kurių aspektus taip pat būtų galima integruoti (pvz., klimatas ir biologinė įvairovė).

# 6. BENDRADARBIAVIMAS SU VISOMIS SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS

Bus toliau glaudžiai bendradarbiaujama su lyčių lygybės srityje veiklą vykdančiomis institucijomis ir suinteresuotosiomis šalimis (valstybėmis narėmis, Europos Parlamentu, Europos išorės veiksmų tarnyba, socialiniais partneriais, pilietinės visuomenės organizacijomis, lygybės įstaigomis, tarptautinėmis organizacijomis ir ES agentūromis). Bus bendradarbiaujama daugeliu būdų – nuo dvišalių ir daugiašalių mainų iki struktūrinio dialogo.

Bus atsižvelgiama į valstybių narių nacionalinius strateginius dokumentus ir pokyčius lyčių lygybės srityje, o įgyvendinant tarpusavio mokymosi programą valstybėms narėms bus paprasčiau keistis geraja patirtimi. Su valstybėmis narėmis bus toliau bendradarbiaujama Lyčių aspekto integravimo klausimų aukšto lygio grupėje.

Iš valstybių narių, socialinių partnerių organizacijų ir pilietinės visuomenės atstovų sudarytas Moterų ir vyrų lygių galimybių patariamasis komitetas toliau patarinės Komisijai su politika ir teisėkūros iniciatyvomis susijusiais klausimais. Europos lyčių lygybės institutas toliau atliks svarbų vaidmenį renkant patikimus įrodymus ir duomenis, kuriais remiantis formuojama įrodymais pagrįsta politika, ir jais dalijantis, pavyzdžiui, skelbiant lyčių lygybės indeksą[60].

Europos Parlamentas ir Taryba raginami aktyviai įsitraukti į šį bendradarbiavimą.

# 7. STEBĖSENA IR VERTINIMAS

Toliau bus vykdoma reguliari pirmiau nurodytų veiksmų įgyvendinimo stebėsena. Remiantis, be kita ko, 1 ir 2 prieduose nurodytais siekiais ir rodikliais, kasmet bus rengiamos pažangos ataskaitos ir pateikiami valstybių narių praktikos pavyzdžiai.

Atsižvelgiant į 2017 m. metinės ataskaitos išvadas, 2018 m. būtų galima surengti dialogą aukščiausiu lygmeniu, įtraukiant Europos Parlamentą, Tarybai pirmininkaujančias valstybes nares ir pagrindines suinteresuotąsias šalis, pavyzdžiui, Europos socialinius partnerius ir pilietinę visuomenę, siekiant įvertinti laikotarpio vidurio padėtį, nustatyti uždavinius ir aptarti tolesnius veiksmus.

60 http://eige.europa.eu/rdc/eige-publications/gender-equality-index-2015-measuring-gender-equality- european-union-2005-2012-report.

# 1 priedas.
# Tikslai, veiksmai, atsakomybė ir rodikliai

## 1. Moterų dalyvavimo darbo rinkoje didinimas ir vienodos ekonominės moterų ir vyrų nepriklausomybės užtikrinimas

**Tikslai**

- **Pasiekti ES tikslą – kad 2020 m. 75 proc. vyrų ir moterų turėtų darbą, ir užimtumo srityje pašalinti nelygybės moterų požiūriu apraiškas;**
- **pasiekti, kad moterys ir vyrai priežiūros ir buities pareigoms skirtų vienodesnę dalį laiko ir kad būtų užtikrintos galimybės lengviau suderinti priežiūros ir profesines pareigas;**
- **pasiekti Barselonos tikslus dėl vaikų priežiūros ir su valstybėmis narėmis nuodugniai apsvarstyti, kaip pasiekti, kad tie tikslai būtų platesnio užmojo ir taikomi kitų išlaikytinių priežiūrai;**
- **skatinti moterų verslumą ir lyčių lygybę mokslinių tyrimų srityje;**
- **geriau įtraukti moteris migrantes į darbo rinką.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Toliau vykdyti veiksmus, siekiant didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje ir padėti suderinti darbą ir šeimos gyvenimą, taip pat įgyvendinti naują iniciatyvą, kuria siekiama spręsti darbo ir asmeninio gyvenimo derinimo problemas, su kuriomis susiduria dirbantys tėvai ir globos ar priežiūros pareigas atliekantys asmenys:<br>- modernizuoti ES teisės sistemą: konsultuojantis su socialiniais partneriais užtikrinti geresnį teisės aktų vykdymą ir prireikus priimti atostogų ir lanksčios darbo tvarkos srities teisės aktus, siekiant geriau suderinti tėvų ir globos pareigas atliekančių asmenų darbą ir asmeninį gyvenimą*;<br>- parengti plačią politikos programą, kuria būtų remiamas tėvų dalyvavimas darbo rinkoje ir vienodesnis naudojimasis teise į atostogas bei teise į lanksčią darbo tvarką, taip pat apsvarstyti kriterijų taikymo galimybes, ES finansinių priemonių tikslinio naudojimo valstybėms narėms remti ir informuotumo didinimo galimybes**;<br>- toliau vykdyti stebėseną ir remti valstybes nares, šioms siekiant Barselonos tikslų dėl vaikų priežiūros***; atsižvelgiant į viešų konsultacijų dėl darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros rezultatus, apsvarstyti galimybes su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis konsultuotis apie tai, kaip pasiekti, kad Barselonos tikslai būtų platesnio užmojo ir kad būtų laikomasi visapusiškesnio požiūrio, pavyzdžiui, įtraukiant ir kitų išlaikytinių priežiūrą, prieinamumo ir kokybės aspektus**;<br>- remti valstybių narių pastangas didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje; pagal Europos semestro sistemą ir vadovaujantis užimtumo gairėmis atidžiai stebėti, kaip įgyvendinamos nacionalinės reformų priemonės; prireikus, parengti konkrečioms šalims skirtas rekomendacijas***;<br>- oliau remti bendrovių pastangas didinti moterų dalyvavimą darbo rinkoje, supaprastinant galimybes kurti įvairovės chartijomis pagrįstas platformas****. | Komisija: Teisingumo (JUST) GD / Užimtumo, socialinių reikalų ir įtraukties (EMPL) GD | * 2016–2019 m.<br>** 2016 m.<br>*** Kasmet<br>**** Nuolat |
| Atlikti Socialinės apsaugos direktyvos vertinimą ir stebėti rezultatus; parengti Savarankiškai dirbančių vyrų ir moterų direktyvos įgyvendinimo ataskaitą ir numatyti galimus tolesnius veiksmus. | Komisija: JUST GD | 2016 m. |
| Integruoti lyčių lygybės aspektą į Europos migracijos darbotvarkės įgyvendinimą, siekiant pašalinti kliūtis, trukdančias moterims migrantėms įsidarbinti ir daryti profesinę karjerą; padėti valstybėms narėms naudotis visomis ESF šioje srityje teikiamomis galimybėmis. | Komisija: Migracijos ir vidaus reikalų (HOME) GD | 2016–2019 m. |
| Didinti informuotumą moterų verslumo skatinimo klausimais, įskaitant per pradėsiančią veikti verslioms moterims skirtą e. platformą*, sukuriant Europos moterų verslo globėjų tinklą* ir Moterų interneto verslininkių centrų tinklą**. | Komisija: Vidaus rinkos, pramonės, verslumo ir MVĮ (GROW) GD / Ryšių tinklų, turinio ir technologijų (CNECT) GD | * 2016 m.<br>** 2016–2017 m. |

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Skatinti institucinius pokyčius mokslinių tyrimų organizacijose, siekiant pašalinti kliūtis, trukdančias užtikrinti lyčių lygybę, ir įtraukti visas mokslinių tyrimų organizacijas į lyčių lygybės veiksmų planų įgyvendinimą. | Komisija: Mokslinių tyrimų ir inovacijų (RTD) GD | 2016–2017 m. |

| RODIKLIAI | PRADINIS LYGIS: ES VIDURKIS (METAI) |
|---|---|
| Vyrų ir moterų (20–64 m.) užimtumo skirtumai | 11,5 proc. punkto (2014 m.) |
| Vyrų ir moterų (20–64 m.) užimtumo skirtumai viso etato ekvivalentais | 18,1 proc. punkto (2014 m.) |
| Ne visą darbo laiką dirbančių tėvų užimtumo skirtumai | 34,8 proc. punkto (2013 m.) |
| Per savaitę atlikto nemokamo priežiūros darbo laiko trukmė (pagal lytį)[61] | Vyrai: 8,9 % Moterys: 26,4 % (2010 m.) |
| Priverstinis darbas ne visą darbo laiką dėl vaikų arba neveiksnių suaugusiųjų priežiūros (pagal lytį)[62] | Vyrai: 4,2 % Moterys: 27,2 % (2014 m.) |
| Vaikų, prižiūrimų oficialiose įstaigose, dalis visame atitinkamos amžiaus grupės vaikų skaičiuje (iki 3 metų ir nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus) | Iki 3 metų: 27 %<br>Nuo 3 metų iki mokyklinio amžiaus: 82 %<br>(2013 m.) |
| Aktyvių gyventojų (50–64 m.), prižiūrinčių vyresniojo amžiaus arba neįgalius giminaičius ne rečiau kaip kelias dienas per savaitę, dalis (pagal lytį)[63] | Vyrai: 10 % Moterys: 17 % (2011 m.) |
| Trečiųjų šalių pilietybę turinčių vyrų ir moterų užimtumo skirtumai | 19,5 % (2014 m.) |
| Neseniai į ES atvykusių trečiųjų šalių pilietybę turinčių vyrų ir moterų užimtumo skirtumai | 22,3 % (2014 m.) |
| Mokslinių tyrimų veiklą vykdančių organizacijų, patvirtinusių lyčių lygybės veiksmų planus, dalis[64] | 36 % (2014 m.) |

61 *Eurofound.*
62 Eurostatas („Pagrindinė darbo ne visą darbo laiką priežastis“, „pasiskirstymas pagal lytį ir amžių (proc.)“ (angl. *main reason for part-time employment — distributions by sex and age (%)*, [lfsa_epgar]).
63 *Eurofound.*
64 „SHE figures“, 2015 m. informacinis lapelis; duomenys parengti remiantis 2014 m. Europos apžvalga mokslinių tyrimų srityje (*PCountry*, P17, P36), https://ec.europa.eu/research/swafs/pdf/pub_gender_equality/she_figures_2015-leaflet-web.pdf.

## 2. Vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumų mažinimas, taip kovojant su moterų skurdu

**Tikslai**

- **Toliau mažinti tebesamus moterų ir vyrų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumus, taigi, ir nelygybę, susijusią su nevienodomis galimybėmis visą gyvenimą naudotis finansiniais ištekliais;**
- **iš esmės sumažinti lyčių nelygybę ekonomikos sektoriuose ir profesijose;**
- **padidinti moterų bendrą apmokamų darbo valandų skaičių; užtikrinti, kad būtų veiksmingai įgyvendinami vienodą darbo užmokestį reglamentuojantys teisės aktai;**
- **pašalinti kliūtis, trukdančias pažeidžiamų grupių asmenims (pvz., moterims migrantėms ir vienišiems tėvams) patekti į darbo rinką;**
- **pašalinti vyrų ir moterų pensijų skirtumų priežastis ir pasekmes.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Atlikti Direktyvos 2006/54/EB[65] vertinimą ir taip toliau skatinti geriau taikyti vienodo darbo užmokesčio principą bei užtikrinti geresnį jo laikymąsi, taip pat apsvarstyti, be kita ko:<br>- galimybes didinti darbo užmokesčio skaidrumą, remiantis būsima ataskaita dėl Komisijos rekomendacijos įgyvendinimo valstybėse narėse priemonių[66];<br>- naujausios Teisingumo Teismo praktikos, susijusios su tuo, kad lytis naudojama kaip aktuarinis veiksnys, turintis įtakos nustatant valstybines pensijas ir sudarant privataus draudimo sutartis profesinių pensijų sektoriuje ir galintis užkirsti kelią mažesnių pensijų moterims nustatymui remiantis ilgesne vidutine tikėtina moterų gyvenimo trukme, poveikį;<br>- sankcijas, kuriomis būtų padidintas atgrasomasis diskriminacijos darbo užmokesčio srityje draudimo poveikis;<br>- užtikrinti veiksmingą ir efektyvų lyčių lygybės įstaigų veikimą, siekiant užtikrinti diskriminacijos aukoms galimybes lengviau naudotis teise kreiptis į teismą. | Komisija: JUST GD | 2016–2017 m. |
| Toliau remti valstybių narių pastangas užtikrinti vienodą darbo užmokestį ir pašalinti pagrindines vyrų ir moterų darbo užmokesčio, pajamų ir pensijų skirtumų buvimo priežastis; taikyti Europos semestro sistemą (kasmet). | Komisija: EMPL GD / JUST GD | Kasmet |
| Kasmet pažymėti Europos vienodo darbo užmokesčio dieną visoje Europoje vykdant informavimo veiklą, siekiant plėtoti dialogą su valstybėmis narėmis; didinti informuotumą apie darbo užmokesčio, pajamų ir pensijos išmokų sulaukus senatvės ryšį. | Komisija: JUST GD / COMM GD | Kasmet |

65 Direktyva 2006/54/EB dėl moterų ir vyrų lygių galimybių ir vienodo požiūrio į moteris ir vyrus užimtumo bei profesinės veiklos srityje principo įgyvendinimo (nauja redakcija).
66 C(2014) 1405 *final*.

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Bendradarbiauti su lyčių lygybės įstaigomis ir remti bendrovių pastangas užtikrinti vienodą darbo užmokestį, supaprastinant galimybes kurti įvairovės chartijomis pagrįstas platformas. | Komisija: JUST GD | Nuolat |
| Apsvarstyti galimybes parengti papildomų priemonių, kurios padėtų pagerinti lyčių pusiausvyrą ekonomikos sektoriuose ir profesijose; pasitelkiant Didžiąją koaliciją užimtumui skaitmeniniame sektoriuje skatinti, remti moterų ir mergaičių skaitmeninių įgūdžių gerinimo priemones ir skatinti moterų įdarbinimą IRT sektoriuje*, taip pat didinti informuotumą apie švietimo ir profesinio mokymo** pasirinkimo galimybes. | Komisija: CNECT GD / Švietimo ir kultūros (EAC) GD / EMPL GD / RTD GD / JUST GD / MOVE GD | * 2016–2017 m.<br>** 2018–2019 m. |
| Skatinti lyčių lygybę visais švietimo lygmenimis ir visų rūšių švietimo veikloje, taip pat ir siekiant pakeisti lytimi grindžiamą studijų srities ir profesijos pasirinkimo suvokimą, prireikus naudojantis esamomis politinio bendradarbiavimo priemonėmis ir finansavimo priemonėmis, taip pat laikantis programoje „Švietimas ir mokymas 2020 m.“ nustatytų prioritetų. | Komisija: EAC GD / EMPL GD | 2016– 2019 m. |
| Drauge su valstybėmis narėmis toliau rengti plataus masto priemonių[67], kurios padėtų pašalinti visas vyrų ir moterų pensijų skirtumo priežastis, rinkinį; sukurti šio skirtumo dydžio nustatymo ir stebėjimo priemonę ir lyčių nelygybės veiksnių (pvz., susijusių su priežiūros pareigomis) mažinimo priemonių. | Komisija: EMPL GD / JUST GD | 2016– 2017 m. |

67 Remiantis EPSCO tarybos 2015 m. birželio mėn. posėdžio išvadomis.

| RODIKLIAI | ES VIDURKIS (METAI) |
|---|---|
| Vyrų ir moterų darbo užmokesčio skirtumas | 16,5 % (2013 m.) |
| Vyrų ir moterų bendrųjų pajamų skirtumas | 41,1 % (2012 m.) |
| Lyčių segregacija ekonomikos sektoriuose ir profesijose[68] | Sektoriai: 18,9 %<br>Profesijos: 26,9 % (2014 m.) |
| Vyrų ir moterų pensijų skirtumas | 40,2 % (2012 m.)[69] |
| Pensiją gaunančių vyrų ir moterų skaičiaus skirtumas | 6,8 % (2012 m.)[70] |
| Darbą turinčių vyrų ir moterų skurdas | Vyrai: 9,3 %<br>Moterys: 8,4 % (2014 m.) |
| Skurdo rizikos lygis ir socialinė atskirtis sulaukus senyvo amžiaus (65 metų ir vyresni) | Vyrai: 11,4 % Moterys: 15,6 % (2014 m.) |
| Skurdą arba socialinę atskirtį patirti rizikuojantys namų ūkiai, kuriuos sudaro tik vienas iš tėvų ir jo vaikai | 49,9 % (2013 m.) |

68 Įskaitant analizę, kokia procentinė dalis moterų dirba įvairiuose sektoriuose.
69 65–79 metų amžiaus pensininkų; šaltinis: Socialinės apsaugos komiteto ir Europos Komisijos pensijų adekvatumo ataskaita (2015 m.).
70 65–79 metų amžiaus asmenų; šaltinis: Socialinės apsaugos komiteto ir Europos Komisijos pensijų adekvatumo ataskaita (2015 m.).

## 3. Moterų ir vyrų lygybės sprendimų priėmimo srityje skatinimas

**Tikslai**

- **Toliau dėti pastangas, kad būtų gerinama vadovaujamas pareigas versle einančių asmenų lyčių pusiausvyra – visų pirma biržinių bendrovių direktorių konsultantų pareigas einančių asmenų (tarp kurių nepakankamai atstovaujamos lyties asmenų turi būti ne mažiau kaip 40 proc.);**
- **gerinti lyčių pusiausvyrą tarp didžiausių biržinių bendrovių vykdomųjų direktorių pareigas einančių asmenų ir gabių jaunų darbuotojų ugdymo sistemoje;**
- **rinkti kokybiškesnius duomenis ir gerinti lyčių pusiausvyrą tarp asmenų, einančių su sprendimų priėmimu susijusias pareigas mokslinių tyrimų organizacijose;**
- **gerinti lyčių pusiausvyrą sprendimų priėmimo procese ir visuomeniniame gyvenime, įskaitant sportą;**
- **pasiekti, kad iki 2019 m. pabaigos 40 proc. Komisijos vyresniosios ir vidurinio lygmens vadovybės sudarytų moterys.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Toliau remti siekį iki 2016 m. priimti 2012 m. direktyvos dėl biržinių bendrovių direktorių konsultantų pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo ir atitinkamų priemonių pasiūlymą[71]; atidžiai stebėti, kaip jos nuostatos perkeliamos į nacionalinę teisę ir kaip ji įgyvendinama; remti kitas tikslines iniciatyvas, kurios padėtų pagerinti lyčių pusiausvyrą sprendimų priėmimo srityje, įskaitant rekomendacijų valstybėms narėms teikimą; | Komisija: JUST GD | Nuolat |
| Glaudžiai bendradarbiaujant su EIGE, toliau rinkti ir skleisti duomenis apie atstovavimą moterims ir vyrams tarp asmenų, einančių su aukšto lygmens sprendimų priėmimu susijusias pareigas. | Komisija: JUST GD; EIGE | Nuolat |
| Apsvarstyti, kokiomis priemonėmis būtų galima gerinti lyčių lygybę politinių sprendimų priėmimo srityje, ir toliau raginti valstybes nares didinti lyčių pusiausvyrą tarp asmenų, einančių politines ir su viešųjų sprendimų priėmimu susijusias pareigas, ir remti nacionalinių institucijų šioje srityje vykdomą veiklą. | Komisija: JUST GD | 2018 m. |
| Teikti rekomendacijas valstybėms narėms dėl bendro požiūrio, kurio turėtų būti laikomasi įgyvendinant kiekybinius tikslus dėl asmenų, einančių su sprendimų priėmimu susijusias pareigas mokslinių tyrimų organizacijose, skaičiaus. | Komisija: RTD GD | 2016 m. |
| Pasiekti, kad iki kadencijos pabaigos 40 proc. Komisijos vyresniosios ir vidurinio lygmens vadovybės sudarytų moterys. | Komisija: HR GD | Nuolat |

71 Žr. Komisijos 2016 m. darbo programą.

| RODIKLIAI | ES VIDURKIS (METAI) |
|---|---|
| Moterų dalis tarp didžiausių biržinių bendrovių, įregistruotų valstybės narės biržoje, aukščiausio sprendimų priėmimo organo narių | 21,2 % (2015 m. balandžio mėn.) |
| Moterų dalis tarp didžiausių biržinių bendrovių, įregistruotų valstybės narės biržoje, valdybos pirmininkų ir generalinių direktorių | Valdybų pirmininkai: 7,1 % Generaliniai direktoriai: 3,6 % (2015 m. balandžio mėn.) |
| Moterų dalis tarp didžiausių biržinių bendrovių, įregistruotų valstybės narės biržoje, dviejų aukščiausių sprendimų priėmimo organų vykdomųjų ir nevykdomųjų narių | Direktoriai konsultantai: 22,5 % Vyresnieji vykdomieji vadovai: 13,7 % (2015 m. balandžio mėn.) |
| Moterų dalis tarp aukštojo mokslo įstaigų vadovų[72] | 15,5 % (2010 m.) |
| Moterų dalis tarp nacionalinių ir (arba) federalinių parlamentų narių ir (arba) parlamentų žemųjų rūmų narių bei Europos Parlamento narių | 29 % (2015 m. gegužės mėn.) Europos Parlamentas: 37 % |
| Moterų dalis tarp nacionalinių ir (federalinių) vyriausybių ir Europos Komisijos narių | 27 % (2015 m. gegužės mėn.) Europos Komisija (EK): 32 % |
| Moterų dalis tarp Komisijos vyresniosios ir (arba) vidurinio lygmens vadovybės narių[73] | 28 % ir 32 % (2015 m. vasario mėn.) |

72 „SHE figures“, 2012 m.
73 Žmogiškųjų išteklių ir saugumo GD.

## 4. Kova su smurtu dėl lyties ir jį patyrusių aukų apsauga ir rėmimas

**Tikslai**

- **Kovoti su smurtu dėl lyties; apsaugoti ir remti jį patyrusias aukas;**
- **užtikrinti geresnį duomenų prieinamumą, kokybę ir patikimumą;**
- **didinti informuotumą, skatinti visuomenės požiūrio pokyčius ir prevenciją;**
- **užtikrinti geresnę paramą aukoms ir galimybę lengviau naudotis teise į kreiptis į teismą;**
- **panaikinti moterų lyties organų žalojimą.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Europos Sąjungai prisijungti prie Europos Tarybos konvencijos dėl smurto prieš moteris ir smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo (Stambulo konvencijos), atsižvelgiant į ES kompetencijos sritis ir teisinį prisijungimo poveikį; vėliau įgyvendinti konvencijos nuostatas; toliau raginti valstybes nares daryti pažangą ją ratifikuojant. | Komisija: JUST GD | 2016 m. |
| Toliau užtikrinti Aukų teisių direktyvos ir teisės aktų dėl Europos apsaugos orderių vykdymą, visų pirma siekiant, kad smurtą dėl lyties patiriantiems asmenims būtų užtikrinta teisė gauti apsaugą ir paramą. | Komisija: JUST GD | Nuolat |
| Toliau gerinti duomenų apie smurtą dėl lyties prieinamumą, kokybę ir patikimumą, bendradarbiaujant su Eurostatu, EIGE ir FRA; toliau rinkti palyginamus duomenis apie smurtą dėl lyties sporte, atliekant konkretų tyrimą. | Komisija: JUST GD / Eurostatas; EIGE; FRA; *EAC GD | Nuolat * 2016 m. |
| Tęsti kryptingus veiksmus, kad būtų panaikintas visų rūšių smurtas dėl lyties, ir didinti informuotumą. | Komisija: JUST GD | 2017 m. |
| Toliau skatinti visuomenės požiūrio ir elgsenos pokyčius, vykdant informuotumo didinimo veiklą, įskaitant atitinkamą veiklą, kuria būtų pažymima Tarptautinė visiško moterų lyties organų žalojimo netoleravimo diena (vasario 6 d.) ir Tarptautinė smurto prieš moteris panaikinimo diena (lapkričio 25 d.). | Komisija: JUST GD | Kasmet |

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Toliau įgyvendinti priemones, nustatytas komunikate „Siekiant atsisakyti moters lytinių organų žalojimo“, ir taikyti tinkamas priemones, kad būtų panaikintas moterų lyties organų žalojimas; remiantis šia patirtimi, panaikinti kitokią žalingą praktiką; sukurti atitinkamų sričių specialistams skirtą su moterų lyties organų žalojimu susijusių žinių saityno platformą. | Komisija: JUST GD | 2016–2017 m. |
| Imtis reikiamų veiksmų, kad būtų atsižvelgiama į kovos su prekyba žmonėmis direktyvos vykdymo valstybėse narėse vertinimo ataskaitos išvadas*; užtikrinti, kad būtų atkreiptas dėmesys į prekybos žmonėmis lyčių aspektą**. | Komisija: HOME GD / JUST GD | * 2016 m. ** Nuolat |

| RODIKLIAI | ES VIDURKIS (METAI) |
|---|---|
| Fizinį ir (arba) seksualinį smurtą patyrusių moterų dalis | 33 % (2014 m. kovo mėn.) |
| Partnerio fizinį ir (arba) seksualinį smurtą patyrusių moterų dalis | 22 % (2014 m. kovo mėn.) |
| Partnerio psichologinį smurtą patyrusių moterų dalis | 43 % (2014 m. kovo mėn.) |
| Seksualinį priekabiavimą patyrusių moterų dalis | 55 % (2014 m. kovo mėn.) |

## 5. Lyčių lygybės ir moterų teisių skatinimas visame pasaulyje

**Tikslai**

- **Skatinti, saugoti ir vykdyti visas žmogaus teises; ryžtingai ir veiksmingai įgyvendinti visuose tarptautiniuose forumuose prisiimtus įsipareigojimus ir pasižadėjimus dėl moterų teisių, ypač Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims, priimtą pagal JT Pekino veiksmų platformą ir Tarptautinės konferencijos gyventojų ir vystymosi klausimais veiksmų programą;**
- **užtikrinti, kad 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkės įgyvendinimo finansinėse ir nefinansinėse priemonėse ir jos peržiūros, stebėsenos bei atskaitomybės mechanizmuose daugiausia dėmesio būtų skiriama moterų ir mergaičių teisėms, lyčių lygybei, taip pat moterų ir mergaičių įgalėjimui;**
- **užtikrinti, kad stojimo procese būtų vertinama, kaip užtikrinama lyčių lygybė ir priimamas ES lyčių lygybės *acquis*.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Bendradarbiaujant su EIVT ir valstybėmis narėmis įgyvendinti bendrame tarnybų darbiniame dokumente „Lyčių lygybė ir moterų įgalėjimas: keisti mergaičių ir moterų gyvenimą plėtojant ES išorės santykius (2016–2020 m.)“[74] pateiktą veiksmų planą; vadovaujantis naująja programa, vykdyti šią veiklą: | Komisija: Tarptautinio bendradarbiavimo ir vystymosi (DEVCO) GD / Humanitarinės pagalbos ir civilinės saugos (ECHO) GD / Kaimynystės politikos ir plėtros derybų (NEAR) GD / Užsienio politikos priemonių tarnyba (FPI); EIVT | 2016–2019 m. |
| - kartu su EIVT ir bendradarbiaujant su valstybėmis narėmis remti lyčių lygybės ir moterų teisių skatinimą įgyvendinant Pekino veiksmų platformos 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkę ir vykdyti jos įgyvendinimo stebėseną; | Komisija: DEVCO GD; EIVT | Nuolat |
| - kartu su EIVT ir valstybėmis narėmis skatinti lyčių lygybę, taip pat skatinti ir ginti mergaičių ir moterų teises įgyvendinant ES veiksmų planą žmogaus teisių ir demokratijos srityje, taikant visapusišką požiūrį į JT ST rezoliucijų Nr. 1325 ir 1820 įgyvendinimą ES ir įgyvendinant ES gaires dėl smurto prieš moteris ir mergaites; | Komisija: DEVCO GD / ECHO GD; EIVT | Nuolat |

74 SWD(2015) 182 *final*, 2015 9 21; patvirtinta Tarybos 2015 m. spalio 26 d.

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| - toliau finansuoti ir stebėti veiksmus, kuriais skatinama lyčių lygybė vystomojo bendradarbiavimo, kaimynystės ir humanitarinės pagalbos srityje, įskaitant sistemingą naudojimąsi EBPO lyties priemonėmis vykdant veiklą vystomojo bendradarbiavimo srityje, taip pat lyties ir amžiaus priemone, vykdant visą ES finansuojamą humanitarinę veiklą, kad būtų galima įvertinti, ar yra nustatyti ir tenkinami visų amžiaus grupių vyrų ir moterų poreikiai; | Komisija: DEVCO GD / ECHO GD | Nuolat |
| - toliau atidžiai stebėti, kaip šalys kandidatės ir potencialios šalys kandidatės užtikrina atitiktį Kopenhagos kriterijams dėl narystės ES, susijusiems su žmogaus teisėmis, įskaitant moterų ir vyrų lygybę, ir jas remti; toliau dėti pastangas, kad lyčių lygybės aspektas būtų įtrauktas į visas susijusias programas, finansuojamas pagal PNPP ir EKP. | Komisija: NEAR GD | Nuolat |

| Rodikliai (plg. su JT 2030 m. darnaus vystymosi darbotvarkės 5 tikslu) |
|---|
| Visur panaikinti visų moterų ir mergaičių visų rūšių diskriminaciją. |
| Panaikinti visų rūšių smurtą prieš visas moteris ir mergaites (įskaitant prekybą žmonėmis, seksualinį ir kitų rūšių išnaudojimą) viešajame ir privačiajame gyvenime. |
| Panaikinti visų rūšių žalingą praktiką, pavyzdžiui, vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas ir moterų lyties organų žalojimą. |
| Pripažinti ir vertinti neapmokamą priežiūros ir namų ruošos darbą – teikiant viešąsias paslaugas, kuriant infrastruktūrą ir formuojant socialinės apsaugos politiką, taip pat skatinant namų ūkyje ir šeimoje dalytis atsakomybe, atsižvelgiant į šalies aplinkybes. |
| Visais sprendimų priėmimo lygmenimis politiniame, ekonominiame ir viešajame gyvenime užtikrinti visišką ir veiksmingą moterų dalyvavimą ir lygias galimybes. |
| Užtikrinti galimybę visame pasaulyje naudotis teise į lytinę ir reprodukcinę sveikatą ir reprodukcijos teisėmis, kaip susitarta pagal Tarptautinės konferencijos gyventojų ir vystymosi klausimais veiksmų programą, Pekino veiksmų platformą ir šių dokumentų peržiūros konferencijų išvadose. |
| - Imtis reformų, kad pagal nacionalinius įstatymus moterims būtų suteiktos vienodos galimybės naudotis ekonominiais ištekliais, turėti ir valdyti žemę ir kitų rūšių turtą, naudotis finansinėmis paslaugomis, gauti palikimą ir naudotis gamtos ištekliais.<br>- Daugiau naudotis didelio poveikio technologijomis, ypač informacinėmis ir ryšių technologijomis, siekiant skatinti moterų įgalinimą.<br>- Patvirtinti ir stiprinti pagrįstą politiką ir vykdomuosius teisės aktus, kad visais lygmenimis būtų skatinama lyčių lygybė, taip pat visų moterų ir mergaičių įgalėjimas. |

## 6. Lyčių aspekto integravimas, lyčių lygybės srities veiksmų finansavimas ir bendradarbiavimas su visomis suinteresuotosiomis šalimis

**Tikslai**

- **Toliau integruoti lyčių lygybės aspektą į visus ES intervencinius veiksmus (veiksmingas lyčių aspekto integravimas);**
- **toliau užtikrinti, kad lyčių lygybės srities veiksmams būtų skiriamas veiksmingas ir efektyvus ES finansavimas;**
- **glaudžiau bendradarbiauti su visomis lyčių lygybės srityje veiklą vykdančiomis suinteresuotosiomis šalimis.**

| VEIKSMAI | ATSAKOMYBĖ | ĮGYVENDINIMO LAIKAS |
|---|---|---|
| Toliau teikti rekomendacijas ir užtikrinti glaudų Komisijos tarnybų bendradarbiavimą lyčių lygybės klausimais tarpžinybinėje moterų ir vyrų lygių galimybių grupėje. | Komisija: JUST GD / visi GD | Nuolat |
| Apsvarstyti galimybes parengti lyčių aspekto integravimo Komisijoje ataskaitą. | Komisija: JUST GD / visi GD | 2017 m. |
| Toliau pagal atitinkamas ES programas teikti finansavimą lyčių lygybės srityje vykdomai veiklai. | Komisija: finansavimą skiriantys GD | 2017–2019 m. |
| Atsižvelgti į lyčių lygybės aspektą rengiant ES finansines programas, skirtas laikotarpiui po 2020 m. | Komisija: finansavimą skiriantys GD | 2017–2019 m. |
| Remtis nacionaliniais strateginiais dokumentais ir pokyčiais lyčių lygybės srityje. | Komisija: JUST GD | 2017 m. |
| Įgyvendinant tarpusavio mokymosi programą, dar labiau palengvinti valstybių narių gerosios patirties mainus. | Komisija: JUST GD | Tris kartus per metus |
| Reguliariai rengti Lyčių aspekto integravimo klausimų aukšto lygio grupės ir Moterų ir vyrų lygių galimybių patariamojo komiteto posėdžius. | Komisija: JUST GD | Du kartus per metus |
| Toliau rengti lyčių lygybės ES didinimo pažangos ataskaitą. | Komisija: JUST GD | Kasmet |
| Rengti veiksmų įgyvendinimo vidaus ataskaitą. | Komisija: JUST GD / visi GD | Kasmet |

| Rodikliai |
| --- |
| Paskelbta lyčių aspekto integravimo ataskaita |
| Susijusių būsimų finansinių programų reglamentai |
| Atlikta nacionalinių strateginių dokumentų analizė |
| Kartų, kai buvo keistasi geraja patirtimi, skaičius |
| Surengtų posėdžių skaičius |
| Paskelbtos pažangos ataskaitos |
| Parengtos įgyvendinimo ataskaitos |

# 2 priedas.
# Atrinkti tikslai

## 1. ES lygmens tikslai

„2016–2019 m. strateginiai įsipareigojimai siekiant lyčių lygybės“ padės pasiekti šiuos esamus tikslus:

| TIKSLAI | ŠALTINIS |
|---|---|
| Vyrų ir moterų (20–64 m.) užimtumo skirtumo dydis – 0 %. | Strategija „Europa 2020“. Tikslas – užtikrinti, kad 75 proc. moterų ir vyrų turėtų darbą. |
| 33 proc. vaikų iki 3 metų ir 90 proc. vaikų nuo 3 metų iki privalomojo mokyklinio amžiaus priežiūros užtikrinimas. | 2002 m. Barselonoje Europos Vadovų Tarybos nustatyti ir 2011–2020 m. Europos lyčių lygybės pakte dar kartą patvirtinti tikslai[75]. |
| Tarp biržinių bendrovių (išskyrus VMĮ) nevykdomųjų valdybų narių pareigas einančių asmenų turi būti 40 proc. nepakankamai atstovaujamos lyties asmenų. | 2012 m. lapkričio mėn. direktyvos dėl biržinių bendrovių direktorių konsultantų pareigas einančių asmenų lyčių pusiausvyros gerinimo pasiūlymas. |

75 https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/119628.pdf.

## 2. Tikslai, dėl kurių susitarta tarptautiniu lygmeniu

2015 m. rugsėjo 25–27 d. JT valstybės narės patvirtino plataus užmojo laikotarpio po 2015 m. darbotvarkę[76], kuria siekiama iki 2030 m. panaikinti skurdą, taip pat skatinti bendrą ekonomikos klestėjimą, socialinį vystymąsi ir aplinkos apsaugą. Darbotvarkė grindžiama 17 tikslų, įskaitant atskirąjį tikslą dėl lyčių lygybės bei moterų ir mergaičių įgalėjimo (jam įgyvendinti nustatyti konkretūs siekiai ir rodikliai) ir kitose srityse nustatytus siekius, kurie svarbūs užtikrinant lyčių lygybę.

Dėl šios darbotvarkės tarėsi visos JT narės, įskaitant ES ir jos valstybes nares, ir ateinančius 15 metų ji galios visoms narėms, taigi šie strateginiai įsipareigojimai padės pasiekti lyčių lygybės tikslus, visų pirma šiuos pagal 5 tikslą nustatytus siekius:

5.1 visur panaikinti visų moterų ir mergaičių visų rūšių diskriminaciją;

5.2 panaikinti visų rūšių smurtą prieš visas moteris ir mergaites (įskaitant prekybą žmonėmis, seksualinį ir kitų rūšių išnaudojimą) viešajame ir privačiajame gyvenime;

5.3 panaikinti visų rūšių žalingą praktiką, pavyzdžiui, vaikų, ankstyvas ir priverstines santuokas ir moterų lyties organų žalojimą;

5.4 pripažinti ir vertinti neapmokamą priežiūros ir namų ruošos darbą – teikiant viešąsias paslaugas, kuriant infrastruktūrą ir formuojant socialinės apsaugos politiką, taip pat skatinant namų ūkyje ir šeimoje dalytis atsakomybe atsižvelgiant į šalies aplinkybes;

5.5 visais sprendimų priėmimo lygmenimis politiniame, ekonominiame ir viešajame gyvenime užtikrinti visišką ir veiksmingą moterų dalyvavimą ir lygias galimybes;

5.6 užtikrinti galimybę visame pasaulyje naudotis teise į lytinę ir reprodukcinę sveikatą ir reprodukcijos teisėmis, kaip susitarta pagal Tarptautinės konferencijos gyventojų ir vystymosi klausimais veiksmų programą, Pekino veiksmų platformą ir šių dokumentų peržiūros konferencijų išvadose;

5.a imtis reformų, kad pagal nacionalinius įstatymus moterims būtų suteiktos vienodos galimybės naudotis ekonominiais ištekliais, turėti ir valdyti žemę ir kitų rūšių turtą, naudotis finansinėmis paslaugomis, gauti palikimą ir naudotis gamtos ištekliais;

5.b daugiau naudotis didelio poveikio technologijomis, ypač informacinėmis ir ryšių technologijomis, siekiant skatinti moterų įgalinimą;

5.c patvirtinti ir stiprinti pagrįstą politiką ir vykdomuosius teisės aktus, kad visais lygmenimis būtų skatinama lyčių lygybė, taip pat visų moterų ir mergaičių įgalėjimas.

76 https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld.

# 3 priedas.
# Lyčių lygybės aspekto integravimas į visus Europos Komisijos žmogiškųjų išteklių srities veiksmus ir politiką

Komisijoje, vadovaujantis įvairovės koncepcija, taip pat pripažįstami įvairiapusiai darbuotojų gebėjimai – jų įgūdžiai, kompetencija, savybės, asmenybės bruožai ir žinios. Todėl įvairovės valdymas šiai institucijai bus strategiškai svarbus ir tam bus užtikrinta tvirta politinė parama. Atsižvelgiant į tai, pirmiausia bus siekiama, kad vyresnioji vadovybė užtikrintų, kad šiuo lygmeniu būtų pasiekta rezultatų.

Bus siekiama trijų prioritetinių tikslų:

- sukurti visiems darbuotojams patrauklią, įtraukią ir į rezultatus orientuotą darbo aplinką;
- iki kadencijos pabaigos pasiekti, kad 40 proc. vidurinio lygmens ir vyresniosios vadovybės sudarytų moterys;
- sėkmingai pritraukti neįgalių darbuotojų ir juos išlaikyti.

Komisijos darbo aplinka turi būti orientuota į rezultatus, kad darbuotojai galėtų laisvai ir savarankiškai organizuoti savo darbą ir valdyti darbo ir kitos veiklos santykį (darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyrą). Būtų galima įgyvendinti keletą komunikacijos srities iniciatyvų ir sukurti mokymosi ir tobulinimosi sistemą, kad būtų suteiktas postūmis užtikrinti tikrai įtraukią darbo aplinką ir remti šiuos veiksmus.

# 4 priedas.
# ES 2014–2020 m. finansinės programos, kurias įgyvendinant siekiama šiuose strateginiuose įsipareigojimuose nustatytų siekių ir tikslų

Lyčių lygybei skatinti ir lyčių aspektui integruoti 2014–2020 m. gali būti įgyvendinama keletas ES finansinių programų, įskaitant:

- Europos struktūrinius ir investicijų fondus;
- Prieglobsčio, migracijos ir integracijos fondą;
- Teisių, lygybės ir pilietiškumo programą;
- bendrąją mokslinių tyrimų ir inovacijų programą „Horizontas 2020“;
- programą „Erasmus+“ (ES švietimo, mokymo, jaunimo ir sporto programą);
- Europos infrastruktūros tinklų priemonę (ES transeuropinių tinklų projektų bendro finansavimo programą);
- vystomojo bendradarbiavimo finansinę priemonę;
- Europos kaimynystės priemonę;
- Europos demokratijos ir žmogaus teisių rėmimo priemonę;
- Europos Sąjungos užimtumo ir socialinių inovacijų programą.

**Preliminarus** lyčių lygybės srities veiksmų **finansavimas** gali būti skiriamas pagal programas, kurių vienas iš tikslų – užtikrinti lyčių lygybę ir kurias įgyvendinant naudojami lyčių lygybės rodikliai, kuriais remiantis tikslinamos paskirtos sumos.

## Europos struktūriniai ir investicijų fondai (ESI fondai)

2014–2020 m. ESI fondai, ypač Europos socialinis fondas (ESF) ir Europos regioninės plėtros fondas (ERPF), – pagrindiniai moterų ir vyrų lygybės skatinimo finansiniai svertai. Remiantis valstybių narių ir Komisijos suderintomis veiksmų programomis, numatoma, kad lyčių lygybės skatinimo priemonėms 2014–2020 m. bus išleista apie **5,85 mlrd. EUR**.

2014–2020 m. lyčių lygybės programoms numatyta skirti apie **4,6 mlrd. EUR** ESF lėšų, iš kurių 1,6 mlrd. EUR – pagal 12 valstybių narių[77] pasirinktą investavimo prioritetą „moterų ir vyrų lygybė visose srityse, įskaitant įsidarbinimo ir profesinės karjeros galimybes, darbinio ir asmeninio gyvenimo derinimą ir skatinimą mokėti vienodą atlyginimą už vienodą darbą“.

Apie **1,25 mlrd. EUR** ERPF lėšų numatyta skirti investavimo į vaikų priežiūros infrastruktūrą programoms.

77 AT, CZ, DE, ES, FI, GR, HU, IT, PL, PT, SK ir UK.

## Teisių, lygybės ir pilietiškumo programa

Apie **440 mln. EUR** skirta Teisių, lygybės ir pilietiškumo programai (TLPP); nustatyti devyni konkretūs šios programos tikslai, įskaitant tikslą, susijusį su lyčių lygybe, ir tikslą, susijusį su smurto prieš moteris, vaikus ir jaunimą prevencija ir kova su juo ir smurtą patyrusių aukų ir tam tikrų grupių asmenų, rizikuojančių patirti smurtą, apsauga. Šiems dviem tikslams įgyvendinti šiuo metu numatyta skirti apie **35 proc. TLPP lėšų.**

## Vystomojo bendradarbiavimo finansinė priemonė

Bus įgyvendinama daug tikslinių veiksmų; **100 mln. EUR** bus skirta mergaičių ir moterų gyvenimui gerinti įgyvendinant **2014–2020 m. visuotinių viešųjų gėrybių ir uždavinių teminę programą**. Iš šios sumos 70 mln. EUR skirta biudžeto eilutei „lyčių lygybė, moterų įgalėjimas ir mergaičių teisės“ ir 30 mln. EUR – biudžeto eilutei „vaikų gerovė“, į kurią bus įtraukta 18 mln. EUR, skirtų žalingai praktikai, pavyzdžiui, moterų lyties organų žalojimo ir vaikų santuokų, panaikinti.

Be to, lyčių lygybės aspektas bus integruojamas į dvišales regionines geografines programas. Pavyzdžiai: pagal vystomojo bendradarbiavimo priemonę numatoma įgyvendinti Azijos ir Lotynų Amerikos programą, pagal kurią 16–18 mln. EUR bus skirta konkretiems lyčių lygybės srities veiksmams, taip pat Albanijos lyčių lygybės programą, kuriai skirtas 2 mln. EUR biudžetas.

## Programa „Horizontas 2020“

Pagal programą „Horizontas 2020“ lyčių lygybė skatinama trejopai:

- lyčių pusiausvyros užtikrinimas patariamosiose grupėse (tikslas – 50 proc.) ir vertinimo grupėse (40 proc.); duomenys bus skelbiami programos „Horizontas 2020“ stebėsenos ataskaitose;
- subsidijų gavėjai raginami siekti, kad projektuose dalyvaujančiose mokslinių tyrimų grupėse būtų užtikrinta lyčių pusiausvyra ir lygios galimybės;
- lyčių aspektas mokslinių tyrimų turinyje (t. y. moterų ir vyrų biologinių savybių ir socialinių ir (arba) kultūrinių veiksnių svarba).

Be to, pagal 2014–2017 m. darbo programą „Mokslas su visuomene ir visuomenei“ maždaug **43 mln. EUR** biudžetas bus skirtas **projektams, kuriais mokslinių tyrimų sistemoje ir mokslinių tyrimų organizacijose didinamas informuotumas lyčių lygybės klausimais ir skatinama įgyvendinti lyčių lygybės politiką**.

# 5 priedas.
# Nacionaliniai lyčių lygybės strateginiai dokumentai ir (arba) veiksmų planai (2015 m. rugsėjo mėn.)

Tai, kad vis daugiau valstybių narių patvirtina nacionalinius strateginius dokumentus arba nacionalinius veiksmų planus (NVP), kuriuose lyčių lygybės klausimai sprendžiami pagal nuoseklią ir suderintą sistemą, – teigiama pažanga. Be to, daug valstybių narių yra patvirtinusios teminius veiksmų planus, skirtus konkretiems uždaviniams, pavyzdžiui, susijusiems su smurtu dėl lyties, spręsti. Iš tikrųjų valstybėse narėse ir skirtingose politikos srityse lyčių lygybės politika įgyvendinama nevienodai – taip yra dėl skirtingų socialinių, ekonominių, kultūrinių ir institucinių sąlygų. Nacionalinių strateginių dokumentų ir veiksmų planų kūrimui ir įgyvendinimui daro įtaką anksčiau įgyvendintos Europos lyčių lygybės programos – valstybės narės jas vertina kaip stiprų postūmį siekti pažangos nacionaliniu lygmeniu[78]

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| **Austrija** | Nacionalinis veiksmų planas (NVP) dėl moterų ir vyrų lygybės darbo rinkoje | PV[79] |
| | Nacionalinis kovos su smurtu prieš moteris veiksmų planas (2014 m.) | PV |
| | 4-asis nacionalinis kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planas (2015–2017 m.) | PV |
| | Patikslintas NVP dėl JT ST rezoliucijos Nr. 1325 įgyvendinimo (patikslintas 2012 m. NVP) | PV |
| | NVP dėl moterų sveikatos | P |
| **Belgija** | 4-asis nacionalinis kovos su smurtu tarp tėvų ir kitų rūšių smurtu šeimoje veiksmų planas (2010–2014 m.)[80] | PV |
| | Nacionalinis kovos su smurtu dėl lyties veiksmų planas (2015–2019 m.) | |
| | Federalinis veiksmų planas dėl lyčių aspekto integravimo (2015–2019 m.) | PV |
| | 2-asis NVP dėl moterų, taikos ir saugumo (2013–2016 m.) įgyvendinant JT ST rezoliuciją Nr. 1325 | PV |
| | 3-asis nacionalinis kovos su prekyba žmonėmis ir neteisėtu žmonių gabenimu veiksmų planas (2015–2019 m.) | PV |

78 „Naujausia pažanga ir esami prioritetai lyčių lygybės srityje“ (angl. *Recent developments and current priorities in the field of gender equality)*, Europos lyčių lygybės ekspertų tinklas (ENEGE), 2014 m.
79 Pirmasis NVP buvo skirtas 2010–2013 m.; vyriausybės programoje patvirtinta, kad NVP bus įgyvendinamas ir 2013–2018 m.
80 Pirmasis NVP buvo skirtas kovai su smurtu šeimoje, tačiau dabar jis taip pat apima kovos su moterų lyties organų žalojimu, priverstinėmis santuokomis ir „smurtu dėl garbės“ veiksmus.

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| **Bulgarija** | Nacionalinė lyčių lygybės skatinimo strategija (2009–2015 m.) | PV |
| | Metinis nacionalinis lyčių lygybės skatinimo veiksmų planas (2009–2015 m.) | PV |
| **Kroatija** | Nacionalinė lyčių lygybės politika (2011–2015 m.) | PV / PP |
| | Moterų verslininkystės plėtros strategija (2014–2020 m.) ir jos įgyvendinimo veiksmų planas | PV |
| | Nacionalinis kovos su diskriminacija planas (2015–2020 m.) | P[81] |
| | Nacionalinė apsaugos nuo smurto šeimoje strategija (2011–2016 m.) | PV |
| | NVP dėl JT ST rezoliucijos Nr. 1325 dėl moterų, taikos ir saugumo įgyvendinimo (2011–2014 m.) | PV |
| | Nacionalinė žmogaus teisių apsaugos ir skatinimo programa (2013–2016 m.) | PV |
| | Nacionalinis prekybos žmonėmis panaikinimo planas (2012–2015 m.) | PV |
| **Kipras** | Nacionalinis smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo veiksmų planas (2010–2013 m.) | PV[82] |
| | Veiksmų planas dėl vyrų ir moterų lygybės (2014–2017 m.) | PV |
| | NVP dėl lyčių lygybės švietimo srityje (2014–2017 m.) | PV |
| | NVP dėl prekybos žmonėmis (2013–2015 m.) | PV |
| **Čekija** | Nacionalinis lyčių lygybės planas. Vyriausybės prioritetai ir procedūros skatinant moterų ir vyrų lygybę (kasmet nuo 1998 m.) | PV |
| | Vyrų ir moterų lygių galimybių strategija (2014–2020 m.) | PV |
| | Veiksmų planas dėl vienodo moterų atstovavimo tarp asmenų, einančių politines ir su sprendimų priėmimu susijusias pareigas (2015 m.) | PV |
| | 2-asis nacionalinis smurto šeimoje prevencijos veiksmų planas (2015–2018 m.) | PV |
| **Danija** | Metinis NVP dėl lyčių lygybės | PP[83] |
| | Nacionaliniai lyčių aspekto integravimo veiksmų planai (2007–2011 m.; 2012 m. ir toliau) | PV |
| | Vaikų ir šeimų strategija (2012–2020 m.) | |
| | Kovos su smurtu šeimoje veiksmų planas (2014 m.) | PV |
| | Kovos su prekyba žmonėmis veiksmų planas (2015–2018 m.) | PV |
| | NVP dėl „smurto dėl garbės“ (2012 m. ir toliau) | PV |

81 Planą sudarančios darbo grupės ėmėsi nustatyti darbo ir užimtumo srities problemas ir tikslus.
82 Šiuo metu patariamasis komitetas rengia 2-ąjį veiksmų planą (2016–2018 m.), į kurį bus įtraukti veiksmai, kurie nebuvo įtraukti į pirmąjį planą, pavyzdžiui, bendros centrinės duomenų bazės sukūrimas.
83 Veiksmų planas kasmet pateikiamas parlamentui ir jame svarstomas.

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| **Estija** | Moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumo mažinimo veiksmų planas (2012–2016 m.) | PV |
| | Vaikų ir šeimų padėties gerinimo planas (2012–2020 m.) | PV |
| | Smurto prevencijos gerinimo strategija (2015–2020 m.)[84] | PV |
| | Gerovės didinimo planas (2016–2023 m.)[85] | P |
| **Suomija** | Vyriausybės veiksmų planas dėl lyčių lygybės (2011–2015 m.) | PV |
| | Nacionalinis smurto prieš moteris mažinimo veiksmų planas (2010–2015 m.) | PV |
| **Prancūzija** | Lyčių lygybės veiksmų planas; lyčių lygybės įstatymo projektas (nuo 2012 m.) | PP |
| | Trimečiai kovos su smurtu prieš moteris veiksmų planai (2008–2010 m.; 2011–2013 m.; 2014–2016 m.) | PV[86] |
| **Vokietija** | Veiksmų planas dėl pakartotinio patekimo į darbo rinką perspektyvų (nuo 2008 m.) | PV |
| | Pirmoji ataskaita lyčių lygybės klausimais (federalinės vyriausybės lyčių lygybės politikos principų sistema; 2011 m.) | PV |
| | 2-asis kovos su smurtu prieš moteris veiksmų planas (nuo 2007 m.) | PV |
| **Graikija** | Nacionalinė programa dėl tikrosios lyčių lygybės (2010–2013 m., pratęsta iki 2015 m.)[87] | PV |
| | Nacionalinis socialinės įtraukties didinimo planas (2014 m.), kuriame taip pat numatyta skatinti lyčių lygybę ir kovoti su diskriminacija | PV |
| **Vengrija** | Vyriausybės nutarimas Nr. 1004/2010 (I. 21.); nacionalinė lyčių lygybės skatinimo strategija. 2010–2021 m. gairės ir tikslai | PV |
| | Kovos su prekyba žmonėmis strategija (2013–2016 m.) | PP |
| **Airija** | Nacionalinė strategija moterų klausimais (2007–2016 m.) | PV |
| | 2-asis NVP dėl moterų, taikos ir saugumo (2015 m.) | |
| | Nacionalinė strategija dėl smurto šeimoje, seksualinio smurto ir smurto dėl lyties (2010–2014 m.)[88] | PV |
| | Nacionalinis prekybos žmonėmis prevencijos ir kovos su ja veiksmų planas (2009 m.)[89] | PV |
| **Italija** | Nacionalinė reformų programa ir taisyklės dėl smurto dėl lyties ir smurto šeimoje panaikinimo (2014 m.) | PV |

84 Tikslas – panaikinti smurtą šeimoje, smurtą prieš vaikus, smurtą dėl lyties ir prekybą žmonėmis.
85 Jis apims klausimus, susijusius su darbu, užimtumu, socialine apsauga, socialine įtrauktimi, lyčių lygybe ir lygiomis galimybėmis.
86 Vyriausybė teikia planus-gaires, be pagrindų įstatymo.
87 Programos atnaujinimo darbo grupė sukurta 2015 m. liepos mėn.
88 Tikimasi, kad netrukus vyriausybė patvirtins 2-ąją nacionalinę strategiją.

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| | Specialusis kovos su seksualiniu smurtu ir persekiojimu veiksmų planas (nuo 2010 m.) | PV |
| **Latvija** | Lyčių lygybės įgyvendinimo planas (2012–2014 m.) | PV |
| | Valstybinės šeimos politikos gairės (2011–2017 m.), apimančios smurto šeimoje klausimus | PV |
| | Gairės dėl lygių galimybių ir moterų ir vyrų teisių (2016–2020 m.) | P |
| **Lietuva** | Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 m. programa | PV / PP |
| | Valstybinės moterų ir vyrų lygių galimybių 2010–2014 m. programos įgyvendinimo 2015 m. ataskaita | PV |
| | Valstybinė moterų ir vyrų lygių galimybių 2015–2021 m. programa | PV / PP |
| | NVP dėl valstybinės programos įgyvendinimo 2015–2017 m. | PV |
| **Liuksemburgas** | NVP dėl moterų ir vyrų lygybės (2009–2014 m., atnaujintas 2015–2018 m. laikotarpiui) | PV |
| | Lyčių atstovavimo sprendimų priėmimo srityje gerinimo strategija (2014 m.) | PV |
| | Vyriausybės programa dėl darbo ir šeimos gyvenimo derinimo (2014–2019 m.) | PV |
| | Vyriausybės strategija dėl geresnės vyrų ir moterų pusiausvyros ekonomikoje ir politinėse sprendimų priėmimo įstaigose užtikrinimo (2014 m.) | PV |
| | NVP dėl lytinio ir emocinio ugdymo (2012 m.) | PV |
| **Malta** | NVP dėl smurto prieš moteris (2013–2015 m.)[90] | PV |
| | Vyriausybės politika dėl lyčių aspekto integravimo praktikoje (2012 m.)[91] | PP |
| **Nyderlandai** | Pagrindiniai 2013–2016 m. emancipacijos politikos tikslai | PV |
| | Specialusis planas dėl moterų, einančių nacionalinių administravimo įstaigų aukštesniojo lygmens pareigas (2013 m.) | PV |
| **Lenkija** | NVP dėl lygių galimybių (2013–2016 m.) | PV[92] |
| | Nacionalinė kovos su smurtu šeimoje programa (2006–2013 m., atnaujinta 2014–2020 m. laikotarpiui) | PV |
| | Žmogiškojo kapitalo plėtros strategija (2020 m.) | PV |
| **Portugalija** | 5-asis nacionalinis planas dėl lyčių lygybės, pilietybės ir nediskriminavimo (2014–2017 m.) | PV |

89 Jau padaryta nemaža pažanga rengiant tolesnių veiksmų planą.
90 Šis planas paskelbtas 2012 m.
91 Šia politika dar kartą patvirtinama, kad už lyčių lygybės politikos įgyvendinimą ir lyčių aspekto integravimą yra atsakingi vyriausybės padaliniai ir viešojo sektoriaus organizacijos.
92 Rengti NVP reikalaujama Kovos su diskriminacija įstatyme.

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| | 5-asis nacionalinis smurto šeimoje ir smurto dėl lyties prevencijos ir kovos su juo planas (2014–2017 m.) | PV |
| | 3-iasis nacionalinis kovos su prekyba žmonėmis planas (2014–2017 m.) | PV |
| | 3-ioji moterų lyties organų žalojimo prevencijos ir panaikinimo veiksmų programa (2014–2017 m.) | PV |
| **Rumunija** | Nacionalinė strategija dėl moterų ir vyrų lygių galimybių (2010–2012 m.; atnaujinta 2014–2017 m. laikotarpiui) | PV |
| | Nacionalinė smurto šeimoje prevencijos ir kovos su juo strategija (2013–2017 m.) ir veiklos planas | PV |
| **Slovakija** | Nacionalinis smurto prieš moteris prevencijos ir panaikinimo veiksmų planas (2014–2019 m.) | PV |
| | Nacionalinė lyčių lygybės strategija (2014–2019 m.) | PV |
| | NVP dėl lyčių lygybės (2014–2019 m.) | PV |
| **Slovėnija** | Nutarimas dėl nacionalinės smurto šeimoje prevencijos programos (2009– 2014 m.) | PV |
| | Nutarimo dėl nacionalinės moterų ir vyrų lygių galimybių programos projektas (2015 m.) | P[93] |
| **Ispanija** | Strateginis lygių galimybių planas (2014–2016 m.) | PV |
| | Specialusis planas dėl moterų ir vyrų lygybės darbo rinkoje ir diskriminacijos darbo užmokesčio srityje (2015–2017 m.) | P |
| | 2-asis veiksmų planas dėl moterų ir vyrų lygybės informacinėje visuomenėje (2014–2017 m.) | PV |
| | Nacionalinė smurto prieš moteris panaikinimo strategija (2013–2016 m.) | PV |
| | Moterų kaimo vietovėse skatinimo planas (2015–2018 m.) | PV |
| | Išsamus šeimų rėmimo planas (2015–2017 m.) | PV |
| | Išsamus planas dėl kovos su prekyba moterimis ir mergaitėmis seksualinio išnaudojimo tikslais (2015–2018 m.) | PV |
| | Nacionalinis protokolas dėl kovos su moterų lyties organų žalojimu (2015 m.) | PV |

93 Nutarimo projektas aptartas 2015 m. vasario mėn. Lyčių lygybės ekspertų tarybos posėdyje, o nuo 2015 m. balandžio 2 d. dėl jo vyksta viešos diskusijos.

| | PATVIRTINTI DOKUMENTAI | STATUSAS* |
|---|---|---|
| **Švedija** | Vyriausybės pranešimas 2011/12:3 dėl dokumento „Lyčių lygybės tikslas“ (2011–2014 m.) | PV |
| | Vyriausybės pranešimas 2008/09:198 dėl dokumento „Lyčių lygybės darbo rinkoje ir verslo sektoriuje strategija“ (2009 m.) | PV |
| | Vyriausybės pranešimas 2007/08:39 dėl dokumento „Kovos su vyrų smurtu prieš moteris, „smurtu ir engimu dėl garbės“ ir smurtu tos pačios lyties asmenų santykiuose veiksmų planas“ (2008 m.; atnaujintas 2011–2014 m. laikotarpiui) | PV |
| | Veiksmų planas dėl jaunų asmenų santuokų prieš savo valią prevencijos ir sutrukdymo joms (2010 m.) | PV |
| | Lyčių lygybės aspekto integravimo vyriausybės padaliniuose strategija (2012–2015 m.) | PV |
| **Jungtinė Karalystė** | 2010 m. lygybės aktas (2011 m. įtraukta prievolė užtikrinti lygybę viešajame sektoriuje) | PP |
| | Lygybės strategija. Kurti teisingesnę Britaniją (2006–2016 m.) | PP |
| | Potvarkis dėl smurto prieš moteris ir mergaites panaikinimo (veiksmų planai peržiūrimi kasmet; naujausias patvirtintas 2014 m. kovo mėn.) | PP |
| | Kovos su smurtu prieš moteris ir mergaites veiksmų planas (nuo 2011 m.) | PV |
| | Moterų lyties organų žalojimo praktikos prevencijos programa (2014 m.) | PV |

Šaltiniai: ENEGE tinklo šalies ekspertų pateikta informacija (šalies padėties aprašymas; 2015 m. vasario mėn.), EIGE, EK, EP.

* PP – patvirtinta parlamento, PV – patvirtinta vyriausybės, P – projektas.

# 6 priedas.
# Pagrindinės politikos sritys, kurias apima valstybių narių lyčių lygybės strategijos ir (arba) veiksmų planai (2015 m. rugsėjo mėn.)

Pirmieji nacionaliniai lyčių lygybės strateginiai dokumentai buvo skirti darbo rinkos sričiai, taip pat buvo nustatomi teisės aktai ir reglamentavimo priemonės dėl vienodo požiūrio į vyrus ir moteris principo taikymo užimtumo srityje. Palyginti neseniai dėl socialinių ir ekonominių pokyčių intervencija pradėta ir kitose susijusiose srityse – darbo rinkos (darbo užmokesčio skirtumo, darbo laiko, darbo ir asmeninio gyvenimo pusiausvyros) ir kitose srityse, pavyzdžiui, kovos su smurtu prieš moteris, sveikatos, taip pat ekonominių ir politinių sprendimo priėmimo[94]. Valstybių narių strateginiai dokumentai ir veiksmų planai apima šias sritis:

| | Socialinė įtrauktis ir skurdas | Švietimas ir mokymas | Sveikatos priežiūros prieinamumas | Smurtas dėl lyties | Ekonomika ir darbo rinka | Lyčių stereotipai | Darbo ir šeimos gyvenimo derinimas | Sprendimų priėmimas |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Austrija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Belgija | x | | | x | x | | | x |
| Bulgarija | x | x | x | x | x | x | x | |
| Kipras | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Čekija | x | x | x | x | x | x | x | |
| Danija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Estija | | x | | x | x | x | x | |
| Prancūzija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Vokietija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Graikija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Vengrija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Airija | x | x | x | x | x | x | x | x |

94 *„Naujausia pažanga ir esami prioritetai lyčių lygybės srityje“*, ENEGE, 2014 m.

| | Socialinė įtrauktis ir skurdas | Švietimas ir mokymas | Sveikatos priežiūros prieinamumas | Smurtas dėl lyties | Ekonomika ir darbo rinka | Lyčių stereotipai | Darbo ir šeimos gyvenimo derinimas | Sprendimų priėmimas |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| Italija | x | | | x | x | x | x | x |
| Latvija | | | | x | x | x | x | |
| Lietuva | | x | x | x | x | | x | |
| Liuksemburgas | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Malta | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Nyderlandai | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Portugalija | x | x | x | x | x | x | x | |
| Rumunija | x | x | | x | x | x | x | |
| Slovėnija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Ispanija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Švedija | x | x | x | x | x | x | x | |
| Kroatija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Suomija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Lenkija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Slovakija | x | x | x | x | x | x | x | x |
| Jungtinė Karalystė | x | x | x | x | x | x | x | x |

Šaltiniai: ENEGE tinklo šalies ekspertų pateikta informacija, EIGE, EK, EP.

## KAIP ĮSIGYTI EUROPOS SĄJUNGOS LEIDINIŲ

**Nemokamų leidinių galite įsigyti:**

- vieną egzempliorių:
  svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu);
- daugiau negu vieną egzempliorių / plakatą / žemėlapį:
  Europos Sąjungos atstovybėse (http://ec.europa.eu/represent_lt.htm),
  ES nepriklausančių šalių delegacijose (http://eeas.europa.eu/delegations/index_lt.htm),
  susisiekę su tarnyba *Europe Direct* (http://europa.eu/europedirect/index_lt.htm)
  arba paskambinę numeriu 00 800 6 7 8 9 10 11 (nemokamai visoje ES (*).

(*) Informacija teikiama nemokamai, daugelis skambučių taip pat nemokami (nors kai kurie ryšio paslaugų teikėjai gali imti mokestį, taip pat gali reikėti mokėti, jeigu skambinsite taksofonu arba viešbučio telefonu).

**Parduodamų leidinių galite įsigyti:**

- svetainėje *EU Bookshop* (http://bookshop.europa.eu).

DS-04-15-858-LT-N

Leidinių biuras

ISBN 978-92-79-53424-9